Эхэ найхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД УНЭН

1921 оной декабриин 21-нээ гаран

Бүгэдэ арадай газетэ

1993 МАРТ 26
Хабарай дунда (туулай) нарын 3
ПЯТНИЦА
Гарагай 6
№ 56 (18670)
газетын сэн: захилай — 50 мүн., Хэлсээтэ сэн

Буряад Республикын Верховно Советдэй XII сесси

Буряад Республикын Верховно Советдэй арбан хоёрдохи сесси үсөөлдэр худалмэрээ үргэлжэлүүлээ. Сессиин зүбшөхэ эйлдэ оруулагдаһан асуудалнуудые зүбшөн хэлэгдэ. Урда тээ шухала болоһон, хойшолуулашагүй асуудалуудые 15 минутын туршада сессиин анхаралда табиба. Арадай депутат Б. Б. Рыбдылов «Байгал» журналай байгуулаха байра тухай асуудал сесси дээрэ гаргажа дурадхаба. Профсоюзай советдэй түрүүлэгшэ П. А. Розанов, республикын Верховно Советдэй хүлэгшын орлогшо Р. Б. Гармаев, республикын Уран зохёолдой холбооной правленийн түрүүлэгшэ Б. С. Дугаров тус асуудалаар үгэ хэлэхэдээ, «Байгал» журналаа Буряадай Республикын Министрнүүдэй Совет Түрүүлэгшын орлогшо Е. А. Тарасюк тайлбари гаргаба. Харин 20 гаран гүрэнүүдтэ барилга хэхэ тухай үгэ оронхой юм. Гэбэшье Баргажанай аймагта Монгол-россин хамтын предприятие туристнуудай комплексые барижа дүүргэхэ болонхой. Тэрээнтэ ондоо багахан хэгдэлгүй гэжэ Тарасюк мэдээлэбэ.

Арадай депутат В. В. Устиновай дурадхалаар Буряад Республикын Верховно Советдэй Түрүүлэгшэ Л. В. Потапов, Министрнүүдэй Советдэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов Россин Федерацийн арадай депутадууд ээлжээтэ бэшэ IX Съезд дээрэ Республикын Верховно Советдээ ямар эрхэ түлөөлэлгэтэй ошохо юм гэжэ хэлээ. Олон депутадууд тус асуудалаар үгэ хэлэнэн байна.

Удаань арадай депутат Л. Р. Бартунаев тухай материалнуудые шэнжэлжэ үзэһэнэй дүнгүүд тухай, мүн Буряад Республикын арадай зарим депутадуудай зүгһоо албанайнгаа уялгануудые оорынгоо аша туһада хэтэрүүлэн хэрэглэһэн тухай олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлвүүдтэ толилогдоһон баримтануудые шалгаһан тухай асуудалаар Буряад Республикын Верховно Совет тогтоол баталан абаа.

Арадай депутадууд удыр хойно болоһон заседани дээрэ Буряад Республикын Министрнүүдэй Советэй 1992 ондо хэһэн хүдэлмэри тухай асуудал зүбшөн хэлсэбэ. «Байгал тухай» Россин Федерацийн Хуулие нэгэдэхи уншалгаар абаха гэһэн Тогтоол абтаа. «Агнуури ба агнуурийн ажахы тухай» Буряад Республикын Хуули тухай болон бусад асуудалнуудые хаража үзэбэ.

Энээгээр Буряад Республикын Верховно Советдэй арбан хоёрдохи сесси худалмэриеэ таһалдуулба.

ДЕПУТАДУУДАЙ ХИЛТЭ ХАНГАДАНА

...гурбадахи үдэр зүблохэ зүйлоор ...гдаһан асуудалнуудые ...ом бэшэ, тушаа...ргэлэн, оорын аша ...оролдоһон депутадууд тушаа үсөгэлдэ...оролдоон үргэлжэлүүлэ. Тугутовай депутат Л. Ч. ...шүүмжэлхы үгэ...хэлэбэ. «Доржи Тиничай кабинет соо ...ямар хоорэлдоо...ыстнай мэдээнгүй гэ...гүт?» — гэжэ тэрэ ...ылгаае баримталаншуугаар зэмэлбэ, ...эбэ гэбэшэ. Удаань ...адэ мэдээсэл тараа...рэгсэлнүүд сесси дээ...бһон хоорэлдоое ехэ ...нэгэ талаһаань ха...гэжэ Лидия Чимитшүүмжэлээд, «радио ...адам, сесси тухай ...олзон, дээрэ нэгэ та...бурлад хэлэн дээрэ ...талаһаань «урбуулгэ...ржэ байха юм» гэ...бубликын Баримталгүдэй талаар түрэлэ...ой түрүүлэгшин нэ...орлогшо С. Л. Ошо...Россин вице-президент ...ной «анхаржа», та...ушаа хоорэлдоон сес...рэ болобо. «Валютын ...оха гохо гэжэ арга...ансал инмэ баг муу...ажал хээд, угаа ехэ ...ангаад олзолоо гэ...ой гайханаб» гэжэ ...Лыков һанамжана...ааһ һэн. С. Л. Ошо...эрэгүүдые шалгаха комисси бүрдүүлэгдэ...депутадууд В. Р. Сокто...В. В. Устинов, Д. Р. ...Е. К. Ханхалаев, ...Зильберман, Г. К. ...эрэндэ оруулагдаа. ...хан В. В. Устинов хэ...халаг оруулба. Нэгэ...1990—1991 онуу...тасаа хурилгын дүн...гүрэнэй захиргаа ...ороо тарыа туша...ахынуудта эльгэдэ...автомашинануудые аба...ой список толилхо; ...хинь, сесси дээрэ бо...шанга хоорэлдооной ...графическа тоосоое ...тия» газетэдэ толил...автомашина абаһан зо...писок толилхо гү, али ...эһэн асуудалаар нэрэ ...ааһ дуугаа үгэлгэ бо...онэнние, булгадаа ша...домжэлэн байбашье, ...эн үнгэрһэн ерэдэхи ...хүсэхээ һанахадаа, ...юумэ хэлэбди. Тэдэ...анууд гурбан жилдэ ...нэн, гэхэтэй хамта ...ой модоной концер...дэй хүдэлмэриюд тэ...машинануудта хүртэ...байха. Тэдэнэй нэрэ...е списогтэ оруулхаа...рюун сэбэр нэрэнүү...бүзарлаһандал, тэдээн ...ножэг түрүүлэнэдэл ...ол гэжэ В. Е. Тугу...ловэ; байдалые ондоо ...дхиньо. «Сессиин зуб...зүйлдэ оруулагдаһан ...уудалай ородоол 2-...үбшэгдоод байна. Тин...ламаарангүй, зүблохэ ...Choop хүдэлөөл» гэ...Г. Зильберман дурад...П. К. Агаловай мэдээ...Choop, «гүрэнэй за...Үлдүү ороо тарыа ...хүдоо ажахынуудта ...тинмэһээ шэнэ ...нүүлэгэр эдэ маши...д Түгнын нүүрһэнэй ...йда, мяха худалдажа ажахыда, социальна хангалалтада хандуулаа.

Промышленна предприятинуудай үйлэдбэрилгээсэ, 1991 онойхидо орходоо, балайшье ехээр доошолуулаагүй, саруулхада 9,9 процент болоо. Энээнһээ хаража үзэхэдэ, манай республикын промышленность бусад хизаар, областнуудтай сасуулхада, үшөөл һайн ябана гэхээр. Зүгоор энээгээр һанаагаа амаржа огто болохогүй.

Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга 14 процентээр доошолоо. Нимэ хүнэр байдалые бидэ дары һайжаруулха хэмжээ ябуулганууде абаха ёнотойбди.

Хүдөө ажахыда тон хүшэр байдал тохёолдоод байна. Һүмяха үйлэдбэрилгэ үдэр бүри шахуу доошолно. Энээнние яажа тогтоохоб? Колхоз, совхозууд сагһаа урид үгы хэгдэжэ байна. Энэ хадаа мүнөөнэй хүшэр сагта ехэ алдуу гэбэшэ. Фермерүүдэй хүл дээрээ гараад, хото городуудые һу, мяхаар дүүрэн хангажа шадахань үшөөл холо.

Нухэр Иванов элидхэл соогоо бусадшье шухала асуудалнуудые табяа. Тэдэннинень саашадаа яажа шиндхэхэбибди, ажал хэрэгтэмнай ямар дутуу дунданууд дайралданаб гэхэһээ эхилээд, оорын онсо һанамжануудтай элидхэлнүүдые зүбшөгшэд хубаалдабад.

Нэн түрүүн республикын ажалай болон дайнай ветерануудай соведэй түрүүлэгшын орлогшо И. И. Пеленко үгэ ababa. Тэрэ депутадуудай урда нэгэ асуудал сэхэ табиба:

— Үнэ сэнгэй удэр бүри ургажа, аралжаа найдаашадай ургэдэжэ, эдилгэ абагшадай «һалбаржа», тоньуулшан, дээрмэшэдэй нашуужа байһан сагта бидэ, иналидуудай, ветерануудай яажа амидарха болонобибди? Аль бидэ хэндэшье хэрэгүй, мүнөө сагай обществодо үлүү зоп болоб гүбди?

Нигэжэ асуухадань, зал соо аалин байдал тогтошоно. Республикын ноёд, депутадуудые доро дороо гэм зэмээ мэдэрнэ яизатай. Саашань ветеран И. И. Пеленко үгээ үргэлжэлүүлбэ:

— Республикын засагай зургаанайхид ветерануud тухай абаһан байн тогтоол, шадахобэринүүдээ дүүргэнэгүй! Мүнөө сагта манай ажайуудалай һайжарһан юумэ үгы. Бүрил дээшэлөө. Гэм дем, түлөө залба, эдеэ хоол абаха гэхэдэ, хаанашье гансал бэрхэшээлнүүд үшэрна. Жэшээнь, 4 кубометр түлеэгдэр бүхэли жэл соо хайшан гэжэ гэрээ түлөлтэйб?! Урдань 10 кубометр үгэгдэг һэн. 1,5 мянган ветерануud байрын эзэлжэндэ байна. Тэдэнэр хэзээ байратай болохобибди гэжэ зүдлэхэ ёнотойб?» Депутадуудай найсал бодожо үзэхэдэ, үгэнүүдые хүндэтэ ветеран хэлэбэ.

Удаань Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшо М. И. Семенов республикын энергетикүүдэй хүшэр байдалда ороод байна, тэрээнэнэ яажа гарахаб тухай һанамжануудаа хуваалцаба. Саг соогоо Л-11-500, Гусиноозерскын ГРЭС, ба 2-дохи ТЭЦ-ые мүнгэн һангаар хангажа шадаагүй һаа, ерэхэ үбэл баһал даараха болохобди. Зайн галшье саг үргэлжэ таһалдажа байха,—гэжэ һанаулба.

Буряад Республикын Верховно Советдэй Түрүүлэгшэ, депутат Л. В. Потапов үгэ ababa хэлэхэдээ, нимэ хүшэр байдалай республика соомнай тогтоод байнаа Министрнүүдэй болон Верховно Советүүд, зэмэтэй гэжэ сэхэ тэмдэглээ.

И. ГОМБОИН,
Д. ДЫЛГЫРОВ,
манай корр.

ПРИБАЙКАЛИИН ОКРУГТО ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭГ ДЭХЭНЬ

Буряад Республикын Прибайкалийн национально-территориальна һунгуулилин 90-дэхи округһоо Россин Федерацийн арадай депутадые һунгаха һунгалтые 1993 оной майн 30-да үнгэргэхэ гэжэ комисси тогтообо.

Тус округһоо манай депутат байһан Е. В. Басин Россин правительствада ажалладаг боложо, Россин Федерацийн Конституциин ёһоор Россин Федерацийн арадай депутат байха эрхэгүй болобо ха юм.

Россин Федерацийн арадай депутадуудые һунгаха талаар һунгуулилин Түбэй комиссиин заседани мартын 12-то боложо үнгэрөө.

Үнэ сэнгүүдэй асуудал

НОГООН БАЗААРАЙ СЭН: ЖЭЛ ҮНГЭРҺЭН ХОЙНО

Улаан-Удэ хотын ногоон базаар дээрэхи эдеэ хоолой болон бусад зарим зүйлнүүдэй үнэ сэнгынь, жэл үнгэрһэн хойно нимэрхүү болоо гэбэл:

Эдеэ хоолой болон зарим зүйлнүүд	1992 он	1993 он
Үхэрэй мяхан	75—80 түх.	400—450 түх.
Гахайн мяхан	80—95 түх.	450—500 түх.
Саала	100—«—	500—«—
Хартаабха (1 хүнэг)	40—«—	250—300—«—
Һонгинэ	7—9—«—	60—«—
Ногоон мангир	15—«—	200—«—
Үгэрсэ	—	1000—1300
Дабһалһан үгэрсэ	25—«—	340—«—
Дабһалһан һархяаг	25—«—	—
Яблока	40—45—«—	250—400—«—
Груша	50—«—	400—«—
Граната	50—«—	—
Мандарин	75—«—	—
	40—«—	—
Хурмаа	—	450—«—
Апельсин		
Саахартай холигдоһон һүн (1 бааниха)	8 түх. 30 мүн.	230—«—
Загаһан (ялаагана)	15—«—	—
Загаһан (селёдко)	44—«—	950—«—
Саахар	80—«—	302—«—
Конфетэ (Шубуунай һүн) хоробобо	—«—	150—«— 1500—«—
(Ассорти)	—«—	250—«— 1900—2000
Карамель (1 кг)		160—«— 650—850—«—
Тамхин «Астра», «Стрела»		10—«— 60—«—
фильтртэй сигаретэ		15—«— 100—«—
Хара архи (1 шэл)		150—180—«— 700—800
Улаан архи		70—75—«— 450—500
Коньяк		400—«— —
Спирт (1 шэл)		350—«— 1200—«—
Пивэ		— 100—«—

Дээрэ үгтэһэн тоо, баримтануud соohоо шэнжэлэл хэхэдэ, эдеэ хоолой болон бусад зарим зүйлнүүдэй үнэ сэн айхабтараар нэмээ гэһэн тобшолол хэхээр байна. Мүн эдеэнһээ гадуур ногоон базаар дээрэ эдеэ хоолой зүйлнүүдһээ гэхэдэ, морхооб 70 түхэригтэ, сливын компот 350, үзэм 510, 250 граммай маргарин 150, сливын джем (450 грамм) — 400, Бразилийн кофи (250 грамм) — 1400, сай (100 гр) — 300, хониной мяхан (кг) 350, шанагдаһан колбаса — 850, дутуугаар сонгоогдоһон колбаса — 1200, хуурай һүн — 1100, лимон — 1400, үндэгэн — 115—140, виноград 800, капуста—60, наран сэсэгэй тоһон (1 шэл) —320, Вьетнамай барайгар хүрпээ —122, новидла—1020, тангалай үбһэн 204, Приморийн алирһан (1 хүнэг) — 12000 түхэриггэ худалдаанда табигдаһан байгаа. Энэ үдэр илангаяа шэнэ үгэрсэ худалдаанда элбэг.

Редакцийн социально-экономическа таһар.

РОССИН ФЕДЕРАЦИЙН ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ

ТОГТООЛ

РОССИН ФЕДЕРАЦИЙН АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ IX (ЭЭЛЖЭЭТЭ БЭШЭ) СЪЕЗДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

1993 оной мартын 20-до Россин эрхэтэдтэ Россин Федерацийн Президент Б. Н. Ельцинэй хандаһан Хандалгатай холбоотой тэрэнэй ябуулганууда ба шиндхэбэринүүдэй Россин Федерацийн Конституцида хэр тааруу байһан тухай» Россин Федерацийн Конституционно сүүдэй тобшололые хаража үзөөд, Россин Федерацийн Верховно Совет нигэжэ тогтообо:

Россин Федерацийн Арадай депутадуудай IX (ээлжээтэ бэшэ) съездые 1993 оной мартын 26-да Москва хотодо Кремлийн Ехэ ордон соо зарлаха.

Россин Федерацийн Верховно Советэй Түрүүлэгшэ
Р. И. ХАСБУЛАТОВ.

Москва, Россин Советүүдэй байшан
1993 оной мартын 24.

ПАЛАТАНУУДАЙ ХАМТЫН ЗАСЕДАНИЙН ШИИДХЭБЭРИ

МОСКВА. Арадай депутадуудай IX (ээлжээтэ бэшэ) съездын үзэмжэдэ «Россин Федерацийн Конституционно байгуулалтые сахиха талаар хойшолуулашагүй хэмжээнүүд тухай» асуудал Россин Федерацийн Верховно Совет табиха болобо. Палатануудай хамтын заседани дээрэ иимэ шиидхэбэри абтаа һэн.

Мартын 26-да Москвада зарлагдаха Съездын худалмэридэ хабаадахыень Россин Президент Борис Ельцинние парламент урилаа байна.

УНШАГТЫ ТАНИЛСАГТЫ

2-дохи нюурта. Таряашадай ажахынуудай түрүүшын алхамууд. И. Гаврилов: «Амараа гараад, амидаржа шадаха гүбди?».

Республикын профсоюзуудай советдэ.

Залуушуулай булан. «Ажаһуудалыень хүнгэдхэхые оролдоно» — хөөрэлдөөн. «Гүйсэтэйгөөр наймаалхын тула» — фото-мэдээсэл.

3-дахи нюурта. Д. Балжинимаев: «Гэсэрэй дайдада — Саган һара».

Б. Тогошиев: «Амгалан байдалай түлөө оролдохо».

4-дэхи нюурта. «Чемпионуудта түһаламжа хэрэгтэй» — хандалга. «ДВС» фирмэ-

Үдэрэй үзэгдэлнүүд

ХУУЛИЙН ХҮСӨӨР ХЭҺЭЭХЭ

Ленинэй гудамжадахи 27-дохи гэр соо «Байгал» журналай редакцийн эзэлжэ байһан байрын түлөө тэмсэл үргэлжэлөөр. Энэн тухай манай газетэ нэгэтэ бишэ бэшэһэн байха. Харин мартын 19-дэ ажалай удэрэй һүүлээр республикын профсоюзуудай соведэй тусхай даабаришад редакцийн кабинедүүдэй үүдэнүүдые хушэжэ нэгээд, досоохи зоорилгоо гаргажа хаяа.

Буряад арадамбай уран зохёолой, соёлой гуламтые эды шаргүй мүхэйгаар һүйдхэхые дуулахада, жэхыдаһэ хүрэлөөр байна.

Нимэ юумэнэй болоноод байхада, «Байгалай» журналай редакцийн дэмжэхэ зорилготой олонитын комитет байгуулагдаба.

Журналай редактор С. С. Цырендоржиев мартын 19-дэ удэшын бүрэнхы сагаар далдалан, профсоюзуудай Соведэй хүдэлмэрилэгшэдэй кабинедүүдтэ хулгайгаар сумэржэ орохоһон тухайнь зүрхэлэ хүдэлгэн хоорэбэ. Эдэмнэй юрын кабинедүүд, бэшэ, досоонь зохёолшодой бэшэһэн бүтээлнүүдэй гар бэшэгүүд хадагалагданхай. Бүри түүхэтэ удха шанартай Д. Батожабайн, Ч. Цыдендамбаевай толилогдоогүй гар бэшэгүүд байха.

Профсоюзуудай соведэй түрүүлэгшые энэ зүбшөн дээрэ үгэ хэлэгшэд имагтал господин Розанов гэжэ нэрлэһэн байгаа. Энэ хумнай 1980-яад онуудта профсоведэй түрүүлэгшын тушаалда оромсоороо «Байгалай» редакцие газаашалжа захалһан юм. Юундэб гэхэдэ, Ленинэй гудамжадахи 27-дохи байшан 1948 ондо бии болоһон профсоведтэ дамжуулагдаһан түүхэтэй. Гэбэшье тус эмхи энэ байшанай эзэн боложо яашье шадахагүй юм. Юундэб гэхэдэ, энээнние бүри 1820 ондо хүнеэс Курбатов барюулһан байна. Тэрэ Верхнеудинскын кирпичээр барихан түрүүнэй байдаан болоно. Гүрэнэй зүгһоо сахигдадаг түүхэтэ удха шанартай нимэ байшангуud имагтал гүрэнэй зөөри байха гэжэ хуулиар тодорхойлогдохой юм. Тиимэһээ «Байгалай» редакцие эзэлдэг байһан таһалгануудтань бусаагаад, Соёлой министерствадэ энэ гэрыень дамжуулха дурадхал Түүхын ба соёлой хүшөөнүүдые сахин хамгаалха Бүхэросин бүлгэмэй Буряадай отделениин президиумэй гэшүүн, хизаар ороноо шэнжэлэгшэ Э. В. Демин оруулба. Мүн хотын түбһөө сухы банкнуудые, олзын хэрэг эрхилгшедэй конторонуудые гаргаха ёнотой. «Байгалай» редакцида харша нимэ ашаануудай үргэлжэлжэ, манай республикын Верховно Соведэй энэ талаар шууд хэмжэ абажа шадахагүй юм һаа, Россин Президент хүрэтэр хандалга бариха, энэ асуудал шиидхэлгэнээ уламжалан, бүхы интеллигенциие элсүүлэн нэгэдүүлхэ гэжэ дурадхагдаба.

«Байгалые» эды нэтэрүүгээр үлдэжэ байһанай үшөө нэгэ шалтагаан гэбэл, профсоюзай совет тус байшанай хоёрдохи дабхарые Мосбизнесбанкда үгэнхэй. Тиин арадай мүнгые элдоб эсэор һагшажа, мүнөө сагай тогтууригүй байдал ашаглажа, тэнэ баяжаһан тус банк энэ байшан харуулһаагада гаргашалагдадаг мүнгые оор дээрээ сүм даажа абанхай. Тиихэдэ профсовет энэ байшанаа дамжуулһанай ашаар банкнаа хүчэлэлтэтэйгөөр урьһаламжа абана гэжэ Б. С. Дугаров мэдүүлбэ. Энээнһээ уламжалан, профсоведэй тус банкдахи счедые шалгажа үзэхэ байгаа гэжэ тэрэ дурадхаба.

Мосбизнесбанкда худалдаг нэгэ эхэнэр энэ танай журналые бүхы дотор гадартайнь, энээнһээ байха бүхы кварталыетнай дуулһан худалдажа абажархиха аргатайбди гэжэ һаахарһан тухай С. С. Цырендоржиев хөөрэбэ.

Урдань соёлой эмхи зургаануудай эзэлжэ байһан байшангуудай хубы заяае шэнэ комитедэй гэшүүд һануулба. Жэшээнь, Ленинэй болон Куйбышевай үйлсэнүүдэй болшэртэ Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зураагай музейн байшанда «Россельхозбанк» хэдэн жэл соо байрлана. Мүн гоёон дэлгүүрэй урдахана шулуун хоёр дабхар гэр соо урда тээнь хүгжэмэй училищийн хамтын байра оршодог аад, жараад онуудай эхээр саг зуураар, Ажаһуудалай шэнэ, томо байшангай баригдатар гээд, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинат болгожорхиһон байна. Ербановай үйлсөөр Ажаһуудалай байшан ашаглагдаһаар хуушаржа үрдеэ, тиигээд Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министерствошье үгы болоо. Харин комбинадай эзэлдэг байһан байшанда олзо эрхилэгшэд орсохой гэжэ дуулдагша. Зүбөөндэ хабаадаһан. Соёлой худэлмэрилэгшэдэй рескомой түрүүлэгшэ А. М. Майорова эдэ байшангуудые соёлшодто бусааха эрилтые зүбшөөгөө.

Соёлой гуламтануудта хара һабараа хүргэжэ, убайгүйгөөр этэрээд, дэмы баяжагшадые шууд өөргүүсэн, үндэһэн соёлоо аршалхын түлөө ерадай үргэн хүдэлөө үүсхэел, хүндэтэ аха, дүүнэр!

Харин «Байгал» журналай редколлегти тэдэнэй байрада хулгайгаар сүмэржэ орогшодые болон нимэ захиралта үгэлшэдые сүүдтэ үгэхэ ёнотой гэжэ һанагдана. Нимэ, муухай аашые, хуулиин хүсөөр сэгэлэлтэ үгэжэ, хэһээнгүй орхижо яашье болохогүй!

И. БАДМАРИНЧИНОВ.

БУРЯАД УНЭН
газетэдэ 1993 оной Захил үргэлжэлөөр
Хүндэтэ уншагшад!
Түрэлхи хэлэн дээрээ хэблэгдэн гарадаг газетэдээ
Захил хэхээ бү мартагты!
Захилай сэн:

	Улаан-Удэдэ	Районуудта
Хахад жэлэй	855 түх.	985 түх.
Түрбан һарын	427 түх. 50 мүн.	492 түх. 50 мүн.

Газетымнай индекс — 50901

ШЭНЭ ЗҮЖЭГТӨӨ УРИНАБДИ (СОНОСХОЛ)

Х. Намсараевай нэрэмжэтэ түрэнэй буряад драмын академическэ театрай тайзан дээрэ — шэнэ зүжэг.

Немец уран зохёолшо Герман Гессе «Сиддхарта» гэжэ баян, гүнзэгы удхатай гайхамшагта роман-поэмэ бэшэжэ. Буддын шажанда шүтэгшэд энэ зохёолдо үндэр сэгнэлтэ үгэһэн, «манай зуун жэлдэ зохёон найруулагдаһан бүтээлнүүдэй дунда эрхим дээжэ зохёол» гэжэ тэмдэглэгдэһэн байха юм. Тэрэ Хитад, Япон, Энэдхэг оронуудта оло дахин хэблэгдэжэ, олоной анхарал татаһан байна.

Энэ зохёол соо үгтэһэн Бурхан багшын түүхэ намтар хоёр хүн мэтээр үзэгдэнэ. Нэгэ талань—Будда Гаутама (Гаутама—отогойнь нэрэ), нүгөөдэ талаһаань Сиддхарта (энэ юртэмсэ дээрэхи табисуураа гүйсэд бэелүүлһэн хүн) болоно.

Иваг дуран, баян бардам байдал, алдар соло гэхэ мэтэ хүнэй наһанда үшардаг үйлэ хэрэгүүдтэ Сиддхарта обтонгүй, тон өөрын, орёохон зам шэлэжэ, хүндэ хүшэр бэрхэшээлнүүдые дабажа гараад, боди сэдьхэлтэй боложо шадана.

Энэ зохёол мүнөө сагай асуудалнуудта тон таарамжатай харюу үгэхэ бээр гэжэ найдаад, тайзан дээрээ зүжэг болгожо, найруулан табиха гэһэн зорилго табиһан байнабди.

Зүжэгые сценын хэлэндэ оруулжа (инсценировко), найруулан табиһан режиссерынь—Ю. В. Александров, шэмэглэһэн уран зураашань—Л. И. Ильина, уран зохёолшо М. Ж. Батоин, М. Х. Жапхандаев хоёр бурладшалба.

Гол рольнуудта Россин Федерацийн габьлата артистнар М. Жапхандаев, Л. Егорова, Л. Дугарова болон театрай болигтэй бусад артистнар хабаадаһад.

Премьерэ апрелийн 3-да ба 4-дэ болохо.

Хүндэтэ театр харагшаднай, та бүгэдые энэ «Сиддхарта» гэжэ зүжэгтөө уринабди.

Таряашадай ажахын түрүүшын алхамууд

АМЯАРАА ГАРААД, АЖАМИДАРЖА ШАДАХА ГҮБДИ?

Нимэ хүшэрхэн саг болохонь гэжэ хэншье мэдэрэгүй. Хубилган шэнэдхэлгын хүрэжэ ерэхэдэнь, СССР гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд түрүүшын үедэ хүшэр байха, тэсэжэ үзэгты,. Іүүлдэнь сагнай Іайн тэршээ хубилха юм гэжэ ехээр найдуулагша бэлэй. Улаань СССР гүрэнэй Іалан бутархадань, Россин Президент болоhон Ельцин ерэхэ жэлhээ сагнай Іанжаржа захалха гэжэ баhал арад зоноо мэхэлээ. Жэл ерэхэ бүри ажабайдалнай улам доройтожо, үгытэй яларуу байдалда орожо байhамнай хэндэшье эли. Жараад-далаад шахуу жэлэй хугасаа соо бүтэн бүрин байhан, арад зоноо эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангадаг хамтын ажахынуудые нёдондо жэлэй эхинhээ үндэhөөрнь үгы хэжэ захалаа. Тэдэнэй баазануудлээрэнь таряашадай бишыхан ажахынуудые, багахан кооперативуудые, хамтралнуудые эмхидхэн байгуулхадань, тэдэнэй хүл дээрээ гаража, продукци үйлэдбэрилдэг болоторнь хэды саг үшөө хэрэгтэй болохо юм? Юундэ нигэжэ асуунабши гэхэдэ, мүнөө худөөдэ боложо байhан үргэн ехэ хөөрэлдөөнэй удхынь тайлбарилжа үгэхээ hаная юм. Худөө нютагуудта ажаhуудаг, жалладаг олонхи хүнүүд хамтараа ажал эрхилхэ гуримые мүнөө баримталха байна. Россин правительствын толгойлогшонор дэлгүүрэй экономикын үедэ колхоз, совхозууд хадаа юумэ бүтээхэдэ болибо гэhэн манда ойлгогдоогүй үүсхэл орон дотороо гаргаад, энэ хэрэгээ бэлүүлхэ эрмэлзэлhээ мүнөө арсаха дурагүй хэбэртэй болоод байhаниинь хайшааб? Юрэдөөл, фермерүүдэй, таряашадай ажахынуудые, шадаал hаа, олоор байгуулха гэhэн гүрэн түрымнай хүтэлбэрилэгшэдэй мүнөөдэрэй ябуулгынь худөөгэй хүн бүхэн мүнөө ойлгодоогүй. Зүгөөр аграрна секторэй хамтыншье, үмсыншье ажахынуud финансова, материальнашье талаар гүрэнhөө бодото туhаламжа үшөө абаадуй гэхэдэ, алдуугүй.

Іүүлэй жэлнүүдтэ худөөгэй ажалшадта илангаяа хүндэтэй түбэг бэрхэшээлнүүд ушарна. Саашадаа ямар бүридэлдэ ороод, дэлгүүрэй оршон байдалда худэлхэ байhаная хэнининьшье hайн мэхинэнь болинхой. Бүхы юумэнэй үнэ сэнгүүдэй дээшэлэнhээ уламжалан, хөбэр-гурбан жэлэй саада тээ экономическэ болон финансова талаараа бата бэхи байдалтай колхозууд, совхозууд мүнөө болоходо үнэяhөө олон үри шэрhнээ гаража шадахаяа болишобо. Үмсэдөө тарагшадфермернүүд ойрын үдэрнүүдтэ хүрэжэ ерэхээ байhан хабарай тарилгын үедэ газараа ямар техникээрээ хахалжа элдүүрилхэ, тоhо түлишэ болон запас хэрэгсэлнүүдые хаанhаа, ямар зөөри зөөшөөрөө эложо абаха байhанаа ёнотоор ойлгоногүй. Колхоз, совхозгүйгөөр, гүрэнэй зүгhөө туhаламжа үзүүлэгдэнгүйгөөр хүдөө hууринууднай социальна талаараа яягаад, пайдаруулагдаха болоноб? Юрэдөөл, ойлгогдосогүй юумэнүүд али олон биил даа.

Ямар хэмэршье hаань, таряашадай, фермернүүдэй ажахынуудые эмхидхэн байгуулха ажал үшөө үргэлжэлүүлэгдэжэ байна гээшэ. Эндэ-тэндэ тэды фермернүүдhээ бүридэhэн таряашанай ажахынуудай эблэл, нэгэдэл, хамтарал, кооператив байгуулагдаба, зарим фермернүүдэй түрүүшын алхамууд, нүгөөдүүлэйнь зарим туйлатануud тухай материалнуудай алишье газетэнүүдтэ толилогдонхой байhантай заатагуй дайралдахат. Зүгөөр гүрэн дотор нёдондо жэлдэ үйлэдбэрилэгдhэн худөө ажахын бүхы продукциин ороёдоол 1-2 процентнь үмсын ажахынуудhаа ороhон гэхэдэнь, ороонйнгоо үнэ зонине фермернүүд ойрыншье сагта эдеэ хоолоор хангажа шадахагүй гэжэ ойлгохоор байна. Нимэ хүшэрхэн байдал дээрhээ худөөгэйхид мүнөө фермернүүд болохоёо зүрхэсэнэгүй ха.

Би өөрөө зүрхэтэйгөөрөө амяараа гараад, фермер болоноо хүн бэшэлби. Забайкалдаа нютайе Саглаа гэгээ байнаб. Анхан байhан «Искра» колхозой hалан hандаржа, тэрэнэй үйлэдбэринн бааза дээрэнь таряашадай ажахынуудай нэгэдэлэй эмхидхэгдэн байгуулагдахадань, коллективтээ хамтараа ажаллаха зорилготойгоор энэ нэгэдэлэй гэшүүн боложо, фермерэй үялгые даажа абаа хүм. Би газартай, техникэтэй болонхойб. Нэгэдэлтээ бүридhэн хэлсээнэйнгээ ёноор, үрэhэ хүрэнгөөр, тоhо түлишөөр, запас хэрэгсэлнүүдээр, техническэ талаhаа хангалгаар хангагдахаг бэшэб. Тиигээд би амяараа бэсэ даагаад гараhаhан хүн болоно бэшэб. Үялгата хэлсээгээр хүдэлдэг хадаа ажалай ондоо гуримда ороhон болоно гээшэ гүб. Зүгөөр үялгата хэлсээмнай хадаа одоол заатагуй бэлүүлхэ хэлсээн болоно.

Ороohотоургамалнуудые үргуулжа, тэрэнээ хуряагаад, нэгэдэлэйнгээ жасада туршааха гол шэглэлтэй хүмби. Тимэhээ намда даалгагдаhан 250 гектар таряалан дээрэhээ жэл бүхэндэ 1300 центнер шэнийсэ, 1100 центнер обёос — бүхыдэнь 2400 центнер, ороohо таряа үйлэдбэрилжэ, тушааха уялга абанхаhо. Тиихэдэ ямар культура, хэды шэнээн гектар талмайда тарижа үргуулхаяа, хоёр гектар паар бэлэдхэхээ, ямар сагта газараа элдүүрилжэ, тарилгаяа үнгэргэхээ би өөрөө шиндхэхэ ёнотой болоноб. Іүүлдэнь үрэhэ хүрэнгоо, тушаhаhан таряанайнгаа, тоhо түлишыгоо, запас хэрэгсэлнүүдэйнгээ тодорхойгоор үнэ сэнгүүдыень хэлсэжэ, энэ талаар тусхай тогтоол баталан абанхайбли.

Нимэ ехэ талмай даажа абаад, гансдаран ажаллаха бэшэ хадаа өөртөө дүтэ Георгий Никитович дүү хубүүгээ хүдэлхыень үрибаб. Нёдондо жэлдэ хоюулан хусэсэ нэгэдхэжэ, хамтынгаа хэрэгтэй түлөө шармайн ороldожо эхилhэн байнабли. Түрүүшын жэлдэ бидэ 100 гектарта шэнийсэ, 100 гектарта обёос тарибабли. Бэшэ талмайгаа паар болгон элдүүрилээ hэмди. Зүгөөр нёдондоной сагай уларил бүхы ороldолгыемнай hалгажа шадаа даа. Анхандаа ган гасуурай, үерэй болон бусад ушаралта байдалай тохёолдохоонь, гүрэн түрэмнай туhаламжа үзүүлдэг, страхованиин зүгhөө мүнхэлэлтын мүнгэ зөөриин үгтэдэг байhан hаань, харин мүнөө тиимэ сагнай hалаа hэмнай даа. Тариhан ургасынгаа эшэ бүхэнинень шахуу энхэрэн харуулhанайнгаа ургуулhанайнгаа ашаар үнгэрhэн жэлэй байдалаар яhала тогтууритай баян ургаса хуряажа абаабли гэхэ байнаб. Тусхайлан хэлэбэл, бүхыдөө 1580 центнер шэнийсэ, энэнь гектарай дунда зэргээр 15,8 центнер ургаса абтаhан болоно. 1300 центнер обёос хуряажа, үялгата хэлсээгээ бэлэдлүүлжэ шадаабли.

Хоюуландамнай хүшэрхэн байна. Хүн бүхэндэ дунда зэргээр 125 гектар газар хүртэнэ ха юм. Эды шэнээн гектар талмай дээрэ тарилга хэхэ, газараа элдүүрилжэ, hүүлдэнь хуряаха, поли дээрhээ суглуулhанаа шэрэжэ гаргаха гээшэ угаа хүшэр байшоо. Таряагаа шэрэхдээ, автомашиниин жолоошон Семен Трифоновые хүлhэншэнөөр абабабли.

Урдань колхозоо механизаторнуудаа хүлэлжэ ябаhан хадаа мүнөө нимэ «хатуу» үялга абаhан фермерэй ажалые онсо илгаатай, харюусалгатай гэхэ байнаб. Гансааран поли дээрэ хүдэлхэдөө, эзэн болобош гэhэн ёното мэдэрэл досоошни заатагүй түрэхэ байна. Газар дайдадаа үнэн зүрхэнhөө дурлаха, тэрэндээ дүүхэй мэтээр хандаха гээшэ байал ехэ удха шанартай. Тариалан дээрээ choгой эзэн мэтээр хүдэлхөөр саг хүрэжэ ерэбэ. Газарай нюруусень тэгшэлхэ, хурьhыень үтэгжүүлжэ hайжаруулха, бургаг үбшэнтэнь гэмсэхэ ажал ябуулха хэрэгтэй болоно. Юрын лэ хэмжээнэй нимэ худэлмэри ябуулжа шадабал, манай эндэхи таряашад хахалагдаhан талмай дээрэhээ гектарай дунда зэргээр 25—30 центнер ургаса суглуулжа абаха аргатай гэжэ ойлгообли. Харин бидэ гектар бүриhөө 12—15 центнер хүртэр ороohо таряа сохиходоо, үбсүүгээ шаажа, одоол «геройнууд» мэтээр ябадаг гээшэбли. Үнэн дээрээ хуряажа абаhан энэ таряамнай үрэhэ хүрэнгын, тоhо түлишын, техникын гаргашые арайл шамай бүглэнэ ха юм. Зарим жэлнүүдтэ үри шэридэшье ородог байгаабли.

Харин мүнөө үедэ тоhо түлишын, минеральна үтэгжүүлгын үнэ сэнгүүдэй айхабтараар нэмэхэдэнь, таряашад, нэгэ гектар паар хахалхаяа, хусэд хүрэхэ үтэгжүүлгэ худалдажа абахаяа айна ха юм. Нимэ эрхэ байдалда газарай хуряныень hайжаруулха тушаа гоё-гоёор хөөрэлдэhэнэй баhал хэрэгтэй болоно гү? Манай дээдын нёёд hайдай, эрдэмтэ-экономистнуудай нэн түрүүн техникэ, машиниин, тоhо түлишын үнэ сэнгыень hула табижа эхилhынь марталтай аал? Нигэжэ машина, техникэ бүтээн гаргагшад хилэмэ ургуулагшадые элдэб яншаар хашажа захалаа ха юм. Эдэ бүгэдэ аграрнигуудай байдалыень эрид муудхаа. Эндэhээ таряашадай үйлэдбэрилhэн продукциин өөрынь үнэ сэнгынь дээшэлхэhээ байха, тэрэнэй үйлэдбэрилгэнь нилээд доошолоо бшуу.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда амяараа бэсэ даагаад, үмсэ болоод худэлжэ шадахагүй хаб гэжэ бэсэ тоологшоб. Аграрна сектортэ худэлжэ байhан хүн зоной ажабайдалынь угаа хүндэхэн. Сагнай hайн тэрээнэй хэзээ хубилха юм — одоол мэдэгдэнэгүй. Тиимэhээ мүнөө үедэ энэ-тэрэ болохомни гэжэ түйнэнэйшье хайшаа юм? Юрэдөөл, хэжэ байhан ажалаа hайнаар бүтээхиин түлөө ороldохоhоо бэшэ юун байхаб даа.

Хоёр hара тухай болоод, хабарай тарилгын худэлмэри эхилхэдэ, тэрээндээ болоhоhоо хэжэ туха сүлөөгүй байнабли. Техникэ, машинаяа заhабаржа, hаядаа дүүргэхэ ёнотойбли. Запас хэрэгсэлнүүд үнэтэйшье болоо hаа, мүнөө олдохоёо болиhониинь харамтай. Энэ талаар яhала хусэл ороldолго гаргалаа гэхэ байнаб. Үрэhэ хүрэнгэ хүрэхөөр бин. Зүгөөр тэрэнээ тарилгын шанартань хүргэхэ ажал маниие баhал мүнөө хүлээнэ.

И. ГАВРИЛОВ,
Тарбагатайн районой таряашадай ажахынуудай «Искра» нэгэдэлэй фермер.

Зүүн Сибириин Гүрэнэй соёлой институтдай профсоюзай эдэбхитэдтэй hаяхан үулзажа хөөрэлдөө hэм.

Оюутадай профкомой түрүүлэгшэ Т. С. Рандина:

— Би энэ туршаалда табан жэлhээ үдүү хугасаа соо худэлиб. Ажалаймнай гол шэглэл хадаа оюутадта социальна талаар туhаламжа болоно. Энэ болбол студентнэрэй hайнаар hурахын тула бүмы эрхэ нүхэсэлнүүдые зохёохо, ажahуудалайнь эрилтэнүүдые арга боломжоороо хангахые ороldохо зорилготойбли. Институдаймнай хамтын хоёр байра соо 680

Залуушуулай булан

БАЙДАЛЫЕНЬ ХҮНГЭДХЭХЫЕ ОРОЛДОНО

оюутан ажаhууна. Юрэдөө, гэр байраар ялалдаhан бүхы студентнэр хамтын байраар хангагдахай гэжэ байнаб. Гэр бүлэтэй оюутадта байрын тусхай таhалга үгтэнхэй. Тэдэнэй үхибүдые ясли, саадаар хангадагбли, эдеэ хоолой хүнгэлэлгэтэй талонуудые үгэнэбли. Республикын Верховно Советhээ хэдэн миллион мүнгэн залуушуулай хэрэгүүдэй талаар Гүрэнэй комитедтэ дамжуулагдажа, тэдэнь бидэнлэ 400 мянган түхэриные таhалан үгөө. Энэ мүнгөөр нэн түрүүн ушэн, олон үхибүүтэй гэр бүлэдэ үнэлhэн оюутадые тэдхэхые ороldонобли.

Театральна отделениин 3-дахи курсын студент Павел Антушев:

— Профкомhоо бүхы юумэ эрэзэ hууха гээшэ бууу. Тэрэ айхабтар баян бардам эмхи бэшэ ха юм. Гэбэшье арга хургаараа оюутадай байдалые hайжаруулхые аhала ороldоно. Хирэ-хирэ болоод лэ материальна туhаламжа оюутадта дамжуулдаг, гэр бүлэтэй hаашин, амяараан таhалга үгэнэ гэхэ мэтэ.

— Мүнөө столоводотнай үдын эдеэ хоол хэдытэб?

— Дунда зэргээр абажа харабал, нэгэ эдеэлхэдэ 120—160 түхэриг «хиндэшэлэг». Студентнэрэй столоводо үнэ сэнгүүд доолоо байха ёнотой гээд hанамжалнаб. Оюутадта тусхай магазинуудые нээгээ hаа, hайн бэлэй, Үнэгэрэгшэ жэлдэ институдтамнай гэр бүлэтэй студентнэртэ комиссионно магазин нээгдэжэ, үхибүүдэй хубсаhан дамжуулагдадаг байгаа. Мүнөө хадаа үшөө нэгэ нимэ магазин нээхэ хүсэл бин.

Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар Гүрэнэй комитедэй хүдэлмэрилэгшэ Л. Будажабай хөөрэлдөө.

Буряад Республикын Верх Советтэ, Министрнүүдэй С арадай депутадуудта болон эрхэтэдтэ ХАНДАЛГА

Бидэ, «Байгал» журналай редакцийн коллектив, Буряадай Уран зохёолшодой холбооной, түүхын ба соёлой памятникүүдые хамгаалха Бүхэроссийн бүлгэмэй Буряадай Президиумэй, хизаар ороноо шэнжэлэгшэдэй бүлгэмэй гэшүүд, эрдэмэй ба соёлой ажал ябуулагшад, журналистнуud, Забайкалийн соёлой ажабайдалай түүхэдэ ушараагүй, хэнэйшье дура гутаамаар үйлэ хэрэгтэ танай анхарал хандуулжа, туhаламжа гуйнабли.

Байгша оной мартын 19-дэ республикын профсоюзуудай Советэй албан хойрог тушаалтад Юрьева Насыроз хөөр Ленинэй нэрэмжэтэ гуламжын 27-дохи байшанда ороldог «Байгал» журналай редакцийн кабинедүүдтэ орожо, редакцийн бүхы эд зөөрние, саарhа гуурные газаашань хаяжархёо. Ямарные шинэхэрэргүйгөөр, үндэhэ баримтагүйгөөр нимэ ябадал гаргаhан байна. 1971 оhоо хойно журналай редакциин эзэлжэ байгаа нэгэдэхи дабхарай таhалгануud соohооажалшадымнай гаргахын түлөө профсоюзай болон Мосбизнесбанкын ажал ябуулагшад энээнэй урда тээ эдэбхитэй ороldолго гаргаhан байна.

Редакцийн байрлаhан байшан хадаа түүхын ба соёлой памятник, Улаан-Удэ хотын архитектурын памятник гэжэ үнинhөө хойно гүрэнэй хамгааламжада хуулийн ёноор орохой гээд hануулая. Үнэгэрэгшэ зуун жэлэй хорёод онуудта мэдээжэ хүнсэс Курбатовай гэр бүлын байра гэжэ хамгаалагдалаг бэлэй. Харин байгша зуун жэлэй 50-яад онуудта тэрээндэ хөөрдохи дабхар нэмэгдэн баригдаа hэн.

Курбатов эрдэмтэй, литература болон хизаар ороноо шэнжэлэлгэдэ, эрдэм шудалалгада габьяатай хүн гээд хотын ба Забайкалийн түүхэдэ ороhон юм. Айшаадые hайнаар үгтан абадаг байhан энэ гэрынь тэрэ үеын литературна салон байгаа. Декабристнуud, мэдээжэ аяншалагшад болон Россин нинтын ажал ябуулагшад, мүн Европын ба Азийн оронуудай олохон түлөөлэгшэд энэ гэртэ ороо гараhан байдаг.

Тингэжэ республикын эрэ ганса литературно-уран hайханай, нинтэ-политическэ журналай редакцийн түүхэтэ энэ байшанда оруулhан ушар манай урданай соёлой заншалнуудые үргэлжэлүүлнэ гээшэ. Үнэгэрэгшэ зуун жэлдэ хүнсэсэй барihан, харин манай үедэ гүрэнэй мүнөөр хөөрдохи дабхарьень барihан байшангые хэнтэйшье хубаалдангүй эзэлхэ гэhэн профсоюзай хүтэлбэрилэгшэдэй хүсэл ороldолго ямаршье хуулита үндэhэгүй болоно.

Мүн профсоюзтай хэлсэжэ, редакцийн байраhаань гаргаха талаар Мосбизнесбанкын ашаа-нууд ямаршье ёно гуримда таараагүй. Профсоюзай бо ябуулагшад ямар үндэhэн баталааб гэжэ мүнөө дэ Энээнние тусгаар мүрдэлэ hанагдана.

1947 ондо эмхидхэгдэн хойно «Байгал» журнал хүндэhэ яhатанай хооронд ной журнал гэжэ тоологдо шахардуу сагта тэрэнэй нэ зэрэуута hануулнабли. Мүн hон олон тоото уран зо нублицистнуud энэ журнал тартай.

Мүнөөшье журнал оюу нуулай зохёолнуудые хэлэ шагшадтаяа танилцуулха зандаа үлэхэй. Тэрэ Бар нинагшадта зорюулагдан дэ-Удын хүнсэс-меценаттай мүнөөгэй профсоюзай болон ябуулагшад зөөридэ обтох ямаршье юумые сэгнэхэ хой гүрэн гү? Тиимэй хамгаалжа шадахагүй hамгаалжан манай соёлые ламжалан манай соёлые наатай хэ.

Хизаарай хэдэн зуун нуудые, нинтын жаяг зан дые, мүн хүүлиие огто оловой урда харуулжа бэ зай ба Мосбизнесбанкин республикын эрхэтэдэй хүн бодолой ашаг үрые хамга гуулные ороldолог юм.

Энэмнай ан арьяатанай даа.

Журналай редакциие орууулжа, ажал ябуулгаа болемжо хангахыень, мүн ябуулагшадай үйлэ хэрэг сэгнэжэ, эдэйнь түүхэ мынь республикын гурим зургаануудые гүйнабли.

Памятник-байшангай гу hые хууляар баталжа, памятникүүдые хамгаалха гаралдуулаг, тэрэнэй эзэ тула Соёлой министерство лан үгэхэ гэhэн гүйлгэ хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаа тын бүрүушаалые дамжуу хэрэгтэ эзэмтэйшүүлэн эзэ хайгаа мэдүүлэт гээд, республикын эрхэтэдые уряална.

С. ЦЫРЕН,
«Байгал» журналай ахлагч,

техническэ эрдэмэй кандидат, ВСТИ

уран зохёолшо, Буряад Республикын соёлой габьяата хүн О. КОЖ

радио болон телевиденин ахалагша редактор, Буряад Республикын соёлой Т. Зо

памятникүүдые хамгаалха бүлгэмэй начальник Г. Саа

философийн эрдэмэй кандидат, ВСТИ К. Пы

түүхын эрдэмэй доктор, түүхын ба соёлой памятникүүдые хамгаалха бүлгэмэй Буряадай отделени А. САМ

Буряад Республикын ба России Федерацийн арадай ю спортын ба ам

Республикын профсоюзуудай советтэ

«Үхибүүдэй зун-93»: ямар байхаб?

Байгша оной мартын 17-до профсоюзуудай советэй Президиумэй заседани боложо, эмхидхэдэй хэдэн асуудалнууд хэлсэгдээ. «1993 оной зун элүүржүүлгын лагерьнуудта хүүгэдэй амаралтые эмхидхэхэ тухай» гэhэн асуудал гол шуухалань байгаа юм.

Республика доторнай hургуулийн наhанай 179918 үхибүүн бии гээд тэмдэглэгдээ (1991 ондо 177973 үхибүүн байгаа юм). Үнгэрэгшэ жэлдэ үхибүүдые элүүржүүлхын ба амаруулхын тула ажалай ба амаралтын лагерьнууд, үбшэрхүү үхибүүдэй тэнхээ тамирынь дээшэлүүлхын тула санаторинуud зундаа худэлөө. Дүн хамта 126 лагерь (1991 ондо—143 лагерь) худэлөө, 28 мянган hуратшад тэндэ амараа (1991 ондо 45,8 мянган хүүгэд амараа hэн).

Кабанскын, Сэлэнгын, Прибайкалийн, Яруунын районууд, барилгын ба промышленна барилгын материалнуудые үйлэдбэрилдэг худэлмэрилэгшэдэй, ойн ажахын, агропромышленна комплексын профсоюзуудай рескомууд ба авиационно заводой, нарин сэмбын комбинадай профкомуud ерээдүйн халаан-үхибүүд түшаа hанаагаа эобожо, үнгэрэгшэ зундаа таатай, hайн лагерьнуудта амаруулаа юм.

Захааминай, Баргажанай, Хэжэнгын районуудта үдэрэй туршада худэлдэг лагерьнууд оloор байгуулагдаа, Загарайн райондо ямар нэгэн шэглэлээр худэлдэг лагерьнууд мүндэлөө, Түнхэнэй райондо санаторно түхэлэй лагерьнууд нээгдээ бэлэй. Авиационно заводой «Дружба», барилгын ба промышленна барилгын материалнуудай худэлмэриншэдэй профсоюзай рескомой «Орленок», хотын коммунальна ажахын автотранспортна албанай «Огонек», нарин сэмбын комбинадай «Челночок» лагерьнуудта олон үхибүүд амараа.

Улаан-Удын хажуугаар орнодог 7 лагерьта ба хотын 17 hургуулинуудта санаторно халаануud эмхидхэгдэжэ, үбшэ хабшантай 2,300 үхибүүн тэндэ аргалуулаа hэн. Үхибүүдые элүүржүүлгын эдэ лагерьнуud 18—21 үдэрhөө бүридhэн халаанай гуримаар худэлөө. Нэгэ үдэрэй эдеэ хоолой сэн 60—70 түхэригтэ хүрэдэг байгаа. Путевкын үнэ сэн 3—4 мянгата hэн. Тэрэнэй 30-hаа 80 хүрэтэр процентынь социальна страхованиин hанhаа, 10-hаа 70 хүрэтэр процентынь ажахын эмхинүүд, 5-hаа 10 хүрэтэр процентынь профбюджедэй мүнгэнhөө түлэгдөөд, түрэлхидэй түлэдэг мүнгэн 5-hаа 10 хүрэтэр процентынь бүрилдүүлдэг бэлэй.

Гэхэтэй хамта 1992 ондо үхибүүдые элүүржүүлгэ хадаа орёо оршон байдалда үнгэрөө. Лагерьнуудта амарhан үхибүүдэй тоо урда жэлүүдэйхинээ гурбанайнь нэгэн болотороо унаа. Мухар-Шэбэрэй, Тарбагатайн, Хурамхаанай районуудта үхибүүдэй зунай амаралта муушагаар эмхидхэгдээ hэн. Автотранспортын, гүрэнэй худалдаа наймаанай, эд бараа хэрэглэгшэдэй кооперацийн, электротехническэ промышленностийн, загаhа олзоборилгын ажахын предприятинуud, гадар трикотаж хубсаhанай фабрика, «Теплоприбор», судна бүтээлгын заводуud үнгэрэгшэ зун үхибүүдэй амаралтада хайхарамжагүйгөөр хандаа.

«Черёмушки», «Березка» ба бусад лагерьнуud үсөөн үхибүүтэй халаануудые үнгэргөө hэн. Гадар трикотаж хубсаhанай «Рассвет», Гусиноозерскын ГРЭС-эй «Искорка», гүрэнэй худалдаа наймаанай ба эд хэрэглэгшэдэй кооперацийн профсоюзай рескомой «Зорька» нээгдээгүй. Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Тарбагатайн районуудта ажалай ба амаралтын лагерьнуудые «олзо оршогүй, гансал гарзатай» гэжэ хүтэлбэрилэгшэдынь тоолоод, үнгэрэгшэ зундаа нээгээгүй hэн. Эрдэм hуралсалай министерствын Гагаринай нэрэмжэтэ лагерь бэлэдхэл муутай байгаа.

Эмшэлэлгын эмхинүud үбшэн үхибүүдые элүүржүүлгын санаториануудта оloор эльгээгээгүй, тоо бүридхэлгэдэнь хайхарамжагүйгөөр хандаа. Нигэжэ хото муутай хүүгэдые эмшэлгын бүхы эрхэ нүхэсэлтэй «Дружба» лагерьта оройдоол 80 үхибүүн аргалалга гараа hэн (бүхыдөө эндэ 400 үхибүүн эмшэлүүлхэ ёнотой байгаа). «Огонек», «Салют», «Солнечный» лагерьнуud үбшэн үхибүүдые элүүржүүлэнгүй гараа hэн.

Республикын Элүүрые хамгаалгын министерствын мэдээсэhэнэй ёноор, эндэмнай үбшэн үхибүүд угаа олон. Ханиадаг, хоолойгоо үбдэдэг—59400, зүрхэнэй, нудалай үбшэнтэй—401, эдеэ хоол буйлуулдаг органуудай үбшэнтэй—1709, эндокриннэ үбшэнтэй—156, бөөрын үбшэнтэй—1997, арhанай үбшэнтэй—716, яhа, шүрбэhэнэй үбшэнтэй—1117, нюдэ муутай—2000 үхибүүд тоологдоно.

Нимэ эрхэ байдалда элүүржүүлгын эмхинүудые, тэрэ тоодо санаторно халаануудые үгы хэжэ оройдоошье болохогүй.

Социальна страхованиин жаhаа путевконуудай зарим хубиниень түлэлгэ 1992 ондо 25 миллион түхэриг бүрилдүүлээ hэн. Гадна энэ хэрэгтэ профсоюзна бюджедhээ 2,82 миллион түхэриг мүнгэн гаргашалагдаа.

Уридлан тоолоhоной ёноор, 1993 оной зун үхибүүдые амаруулхын, элүүржүүлхын тула ганса бюджетнэ эмхинүүдтэ 60 миллион түхэриг мүнгэн хэрэгтэй.

Байгша оной март hарада абтаhан ФНПР-эй Президиумэй «1993 оной зун элүүржүүлгын лагерьнуудта үхибүүдэй амаралтые эмхидхэхэ тухай» Тогтоолой үндэhөөр Россин Федерацийн Верховно Советдтэ налогой талаар хүнгэлэлтэ олгуулха тухай гуйлта баригдаа. Нэн түрүүн үхибүүдэй элүүржүүлгын эмхинүудые газарай налогhоо сүлөөлхэ, эдеэ эмхинүүдэй хэгдэдэг ажалые, эдеэ хоолые, промышленна эд бараае НДС-hээ, предприятинуудай зөөриие ашаглаhанай түлөө налогhоо сүлөөлхэ хэрэгтэй.

Захиргаануудай гулваануud, предприятиин ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, hалбарин ба профсоюзна комитедүүд, юу эдөө, бүхы эмхинүүд үхибүүдэй энхэ элүүр түшаа hанаагаа зобохо, зундаа тэдээндэ амаралтын, аргалалгын талаар зохид байдал эмхидхэхэ ёнотой.

В. ВОЛЬСКИЙ,
республикын профсоюзуудай Советэй хэблэлэй түбыс даагша.

СНГ-ТОБШО hОНИНУУД

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ. «Нечерноземагромаш» нэгэдэлэй выставкын павильон соо «Фермер-93» гэжэ нэрэтэй выставкэ—яармаг боложо үнгэрөө. Россин түрүү фирмэнүud, фермерүүдэй ажахынуud, эрдэмшэнжэлгын түбүүд, арендын ба акционернэ эмхинүud тэрээндэ хабаадаhан байна.

Түрүү технологи, машина, ашаг үрэ ехэтэй худөө ажахын үргамалнуud ба малай, шубуудай үүлтэрнүүдтэй выставкэ хүн зоние танилцуулаа. Яармаг дээрэ эдэ бүгэдые худалдажа абажа гү, али хэлсээ баталжа болохо байгаа. Мүн саашанхи харилсаануудаа үргэдхэхэ арга боломжо олгогдоhон байна.

ВЛАДИВОСТОК. Алас-Дурна зүгэй пароходствын морягууд уласхооронды шэнэ лини нээгээ. «КапитанМан» теплоход Владивостоhоо Канада руу шэглэн гараа. Харин апрелийн эхээр «Анатолий Колесниченко» гэhэн ашаанай теплоход аян замдаа гараха юм. Эдэ судануud Канадын ба Холбоото Штадуудай бүхы портнуудта ашаа зөөдэг болохо.

Тингэжэ Россин, Канадын ба Америкын уhан замай түлөөлэгшэд удаан болзорой харилсаа холбооной хэлсээ хараалха болоо.

ХАБАРОВСК. Эндэ нээгдэhэн түрүүшын «Премьер-авто» автосалон Урда Корейн автомашинануудые худалдан абагшадта дурадхана. Россин акционернэ «Центр-Поиск» бүлгэм болон Урда Корейн «Дэу» компани тэрэнние эмхидхэhэн байна.

Эдэ машинануud Алас-Дурна зүгэй үбэлэй харгынуудта туршалга гараа hэн. Худалдаhан автомобиль бүхэнэйнгөө жэлэй туршада эбдэрээ hаань, түлөөhөгүйгөөр заhабарилжа үгэхэбди гээд Урда Корейн компани найдуулна. Автосалон соо запас хэрэгсэлнүүдэй магазин, техническэ хангамжын станци нээгдэнхэй. Автомобильнуудай 10—28 доллар* сэнтэй байбашье, Россида тэдэнние олоор худалдахабди гэжэ Урда Корейн олзын хэрэг эрхилэгшэд найдана гээд «Дэу» компаниин Хабаровскда саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Ким Чул хэлэнэ. hаяар Москва, Новосибирск, Южно-Сахалинск, Петровск-Камчатский хотонуудта нимэ автосалонуудые нээхээр түсэблэгдэнэ.

ИТАР-ТАСС.

ГҮЙСЭТЭЙГӨӨР НАЙМААЛХЫН ТУЛА

Түүхэй эдэй, элшэ хусэнэй саг үргэлжэ үнэтэй, налогой, урьhаламжын процентын ургажа байхада, республикын бусад предприятинуудтал адли Улаан-Удын гарай бэлэгүүдэй заводой коллектив элдэб олон бэрхэшээлнүүдтэй ушарна. Эдэ бүгэдэ заводой үйлэдбэрилhэн продукциин үнэ сэнгэй ургалтада гориной нүлөө үзүүлнэ. Тингэжэ заводой уран дархашуулай, оёдолшодой гаргаhан продукци худалдажа абаха дуратайшуулай тоо үсөөрнэ бишуу. Промышленна бусад предприятинуудта орходоо эндэ салин үүлhэнэй хэмжээн ехэ бэшэ юм.

Заводой коллектив нимэ хүндэ байдалда ороходоо, продукцияа гүйсэтэйгөөр наймаалхын тула ассортиментээ шэнэлжэ, бүри hонирхолтой болгохые ороldоно. Оёдолой, галантерейнэ цехүүд хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэ шэнжэлжэ, тэдэнэрэй hайшааhан зүйлнүүдые олоор гаргана, тухэл янзынь хубилгана. Жэшээлхэдэ, галантерейнэ цех суумхынь тухэл янзынь hара бүри хубилгадаг заншалтай болоо.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: галантерейнэ зүйлнүүдые гаргадаг участогай ахалагша мастер Г. Хамагаева, үнинэй оёдолшон Т. Милинец; оёдолшон Г. Варфоломеева.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

КОЛХОЗ ЗАНДАА

Ахын районой «Туяа» колхоз айма малтай ажахы болоно. Колхоз 2328 то тэрэ тоодо 638 үнээн, 71 толгой тунжа шарат, 27 бухатай. Ажахын гол hалбари лые үсхэбэрилжэ, олон болгохо, амидр дүүлхэ, мүн олон адуун hүрэг гурим ажахын гол зорилго болоно.

Үнэгэрэгшэ жэлдэ колхоз дунда зэр мүн зарим дутуу дуудануудшье үзэгдэ үсөөнинэг абтаа: 100 үнээнhээ оройдоо болоно. Жэлэй туршада эндэ 67 толгой н энэ хадаа урэзнда жэлэйхинhээ 17 толг Тухэрээн жэлдэ бүргэд шубуун, шоно

1993 оной эхиндэ энэ колхоз 1 милли риг сэбэр олзо оршотой тараhан байгаа гү, үмсэдөө амяарлажа эхилхэ гү г hанамжануудые дурадхая.

В. З. Марзаев, малшан:

— Миниий hанахада, колхозоороол б тадаа ажалаа хэхэ, эбтэй эетэй хүн

С. А. Хулуева:

— 1992 ондо олон адуу мал гараа боложо байна. Шоно олон. Бензин, тоололго hулашаг. Малшадай түлбэри дануудые усадхажа, хамтараа ажал hаа дашье баримталаа hаамнай, дээрэ. нуудаа нарин нягтаар ашаглаха хэрэг

О. Л. Огзонов, механизатор:

— Ажахыдаа hаяшаг ГАЗ-66 түхэлэ бди, нэгыень автобус болгожо, нугөөлэ шина болгохо хэрэгтэй. Нээрээнше, б шалгые гуримшуулхаар болонхой.

Д. В. Балданов:

— Колхозоороо байбал, hайн. Гаргаа ха хэрэгтэй.

Лопсон Убашеев:

— Колхозниигуud булта hайнаар ажа гэн, илангаяа Богсон дээрэ hуудаг зо агрэрэр хандадаг. Ехэ ажалай болоходо гүй, гэртээ hуулаг заншалтай.

«Б

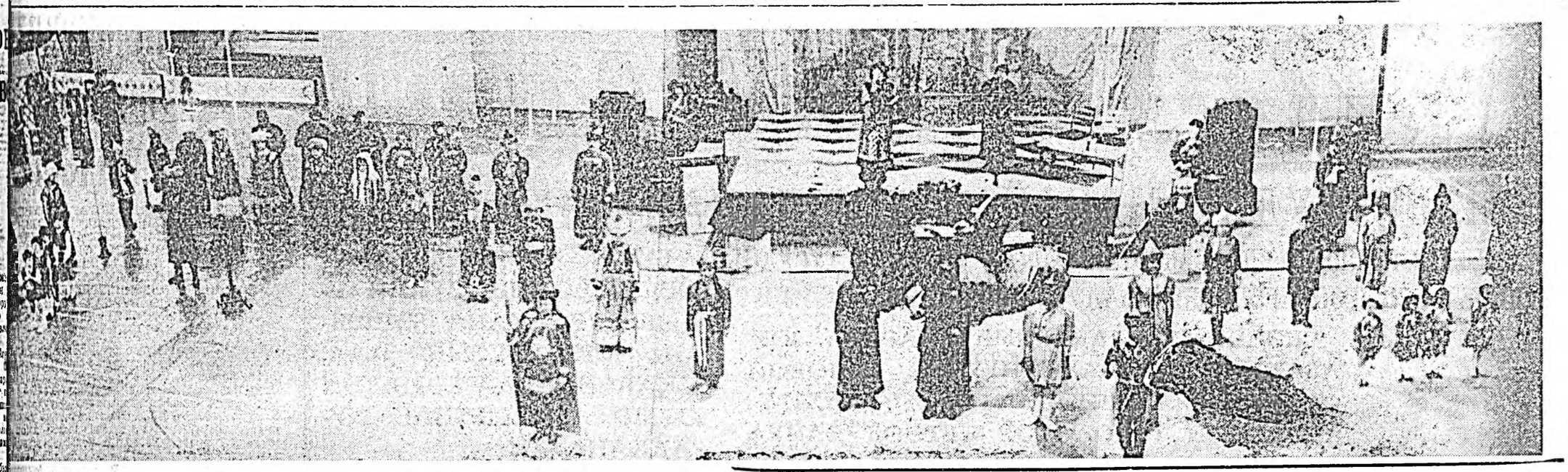

ОСЭРЭЭ ДАЙДАДА—САГААН ҺАРА

оронд оной бүхэ-
гуршада үргэлжол-
харын һайндэ-
лэй ехэ харалга
хүүргэнүүдэй
тгэлнүүдые бүтээ-
й соёлой-спортын
болоно үнгэрбэ.

сар. Дун бүреэ-
вэдэлжэ, сан хэн-
рна. Гэсэрэй 33
тэрэнэй агта хү-
оной нубарин га-
. Тэдэнэр «Гэ-
налаагай 9 туг
ихэй ябана. Зарим
айнь дүлэтэйэн
, бараад яба-
чана. Гэсэрэй баа-
дунда бүхэ ба-
долхэйн чемпион
даен алхална.

баатарнуудай хой-
он бүхэндэ илал-
ан дангинанар,
рнүүд нубарин
й республика соо-
мэдээжэ боло-
то», «Магтаал»,
гэхэ мэтэ фоль-
амблнуудай . ар-
нхэни бүрлад хуб-
энхэй жэрылдэнэ.
дээрэ гаража ерэ-
лон зонние амар-
рин хуурай хүг-
бүриад арадай
оцырен Дашинам-
хаһаа гадна, суу-
ашан юм гэжэ
ануулая. Бү-
нэй саада... гээ-
лдажа байхадаа,
ийн арбаад дахин
онын, России, ма-
ой мүрысөөнүүдтэ
шангай һуури-
гаһан байха юм.
В. Дашинамжилов
33 баатарнуудай
олсохол ёһоороо

Гэсэр хаанай агта хүлэгтэ зорюулжа «Мориной солые» Яруунын аймагай суута үльгэршэн Рэгзэн Эрдынеев түүрээбэ. Тинхэдэнь Гэсэрэй хүрин хээр морин шохоеэ һүрмылгэн шагнахадал гэжэ байгаа һэн.

Энэ һайндэрые хүтэлбэрилгэн хүнүүд удаа дараалан район бүхэндэ илажа гараһан Гэсэрнүүдтэй, эдир Гэсэрнүүдтэй, тэдэнэй дангинапартай танилсуулба. Мүн жюрин гэшүүдтэй танилсуулга эхилгэ. Жюрин бүридэлдэ ахамад уран зохёолшо Цоктэ Нэмтөев, Бүгэдэ бурлаадуудай үндэһэн соёлэй эблэлэй түрүүлэгшэ, России арадай уран зурааша Дашинима Дуга, ов, композитор Анатолий Андреев, баринлдаашан Борис Будаев болон Сүсэд һуула. Тус жюрие СССР-эй арадай артистка Галина Шойдагбаева толгойлон хүтэлбэрилгэ.

Сагаан һарын түгэсхэлэй конкурсдо сугларагшадые манай ороной арадай артист Дугаржаб Дашиев амаршалаа. «Сагаалган» гэжэ дуугаа тэдээндэ зорюулба. Мүн лэ эндэ сугларагшадта сүүн зүгэй хатарнуудые гүйсэдхэдэг «Лотос» ансамбль «Бадма сэсэг» гэһэн хатараа харуулаа. Тэрэ үдэр хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг соёлой-спортын ордон соо хүн зон айхабтар олоороо сугларһан байна.

«АРЮУХАН ГООХОНУУД БАИХАЛ БАИХА...»

Удангүй «Сагаан һарын дангиные» тодорхойлхо мүрысөөн эхилбэ. Энэ мурысөөнэй зорилго хадаа буряад арадайнгаа ёһо заншалнуудые саашадань һэргээхэ гэһэн болоно. Тэдэнэр гулдагар сэбэр бүетэй, сэбэр һайхан нюур шарайтай байхаһаа гадна, буряад хэлээ, ёһо заншалнуудаа, уг гарбалаа тон бэрхээр мэдэхэ, дуу дуулажа, хатаржа, шүлэг уншажа, үреэл хэлэжэ шадаха зэргэтэй байгаа. Эдэ бүгэдыень хараада абажа, жюрин гэшүүд дангина бүхэндэ сэгнэлтэ үгэхэ байгаа бшуу.

Нэн түрүүн Иваргын аймагай хатан, Оронго нютагай Роза Жумбалова гаража ерэбэ. Тэрэ «Амаршалгын дуу» гүйсэдхэжэ, конкурс нээбэ. Розын болгж шадабарие жюрин гэшүүд 8—9 баллаар сэгнэһэн байна. Удаань Яруунын аймагай дангина Доржо-Ханда Дугарова лимбын аялга доро «Амаршалгын хатар» гүйсэдхоо. Мүн тэрэ «Богдо Зонхобын магтаал» гүйсэдхэбэ. Тэрэ 8, 9, 10 баллнуудые абаба. Удаань Ия Цыренова (Хурамхаан), Соёлма Доржиева (Иваргa), Дэжэд Мархадаева (Хэжэнгэ), Екатерина Бадмаева (Хурамхаан), Гүнсэмэ Тудунова (Яруунa) болон буряад дэгэлээр шагнагдаба. Эдир Гэсэрнүүдэй дунда Хорин аймагай Булам нютагай Золто Аюров түрүү нуурн эзэлээ. Мүн лэ эдир Гэсэрнүүдэй мүрысөөндэ С. Будаев (Оронго), Е. Раднаев (Бэшүүр), Г. Цыренжапов (Мужыха), Б. Ванжилов (Иваргa) гэгшэд тон һонин наада харуулаа.

Энэ мурысөөн үдэрэй 4 сагһаа һүнинн 2 сар болотор үргэлжэлоо. Конкурсын эмхидхэл ехэ муу байгаа гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Ушар юуб гэхэдэ, тэдэнэр конкурсынгоо 2-дохи шата үнгэргөөгүй бшуу. Тингэжэ үглөөнэй тахиагай хуугайлтар тус мурысөөн үргэлжэлхэ баатай болоһон байна.

Д. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ОРОЛДОХО

РАЙОНОЙ МИЛИЦИИН АЖАЛ ХЭРЭГҮҮДҺЭЭ

Гэмтэ ябадалтай тэмсэлэй ямар шатада байһан тушаа асуудал Россин Арадай депутадуудай долоодохи съезд дээрэ дэмы табигдаагүй. Тэрэнэй урда тээнье, 1992 оной октябрь соо, «Эрхэтэдэй эрхэнүүдые хамгаалха хэмжээнүүд тухай» Россин Президентын Зарлиг гараһан байна. Тинхэдэ Россин Федерацийн дотоодын хэрэгүүдэй зургаануудта алба хэхэ тухай дүрим абтаад, байгша оной январиин 13-һаа хүсэндоо оронхой. Энэ дүримые бидэ анхаралтайгаар зүбшэн хэлсэбэшье, үшөөл шэнжэлэн үзэхэ ёһотойбди гэхэ байнаб. Энэ Дүримэй ёһоор милицийн хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ нилээд дээшэлээ, тэдэ социальна хамгаалалтатайшье болоо. Тинхэ зуураа, харюусалгань айхабтараар дээшэлээ гэхэ шухала.

Хэдышье оролдоо һаамнай, һүүлэй үедэ район соомнай гэмтэ ябадалай тоо үсөөрнэгүй, харин улам олошорно гээд гашуудалтайгаар тэмдэглэхэ байнаб. Жэшээнь, 1992 ондо урда жэлэйхиһээ 343-аар олон гэмтэ ябадал гараһан байна. Ургалтань 33,9 процентдэ хүрөө. Энэ хадаа гол түлэб —53,8 процент— зорюутын һаналаар хэгдэһэн, эд зооритэй холбоотой гэмтэ ябадал болоно. Тодорхойлбол, 254 ушарта нинтын зөөри зөөшэ, 475 ушарта эрхэтэдэй хубини зөөри хулуугдаһан байна.

Гэхэ зуура нимэ түрэлэй гэмтэ ябадалай хэжуугаар аймшагтай хүшэр хүндэ гэмтэ ябадалай олошорхо байһанинь гайхалтай юм. Эндэ ургалтань 46,5 (республика соо 32,8) процент болоо. Хүнэй бэедэ гар хүрэжэ, хүшэр хүндэ шарханууды хэһэн гэмтэ ябадал 65 процентээр ургаа. Хулиган ааша гаргалгын үндэһөөр хэгдэһэн гэмтэ ябадал урда жэлэйхиһээ үсөөрнэн байба. Тинхэдэ экономическа гэмтэ ябадал гэжэ тоолгододог ушар гүрэнэй мүнгэ зөөри үбершэлгэ, албан тушаалаа хэтэрүүлгэ, хулууха, худалдаха ябадалнууд урданайхиһаа мүн лэ үсөөрөө гээд статистикын дүнгүүд харуулна.

Гэмтэ ябадалай ургаһан баримтануд бүхы район дотор һууритай бэшэ юм. Эгээл олон хүн зонтой Шэнэ-Бэрээндэ, Новоильинскдэ, Онохой поселогто, Первомайскын, Үнэгэтэйн, Ключевскойн захиргааануудай дэбисхэр дээрэ гэмтэ ябадалнууд олоор үзэгдэнэ. Онохойдохи милицийн таһагай мэдээнэй ёһоор, 1992 ондо эндэ 388 гэмтэ ябадал бүридхэлдэ абтаһан байна.

Гэмтэ ябадалай хэды ургаашье һаань, тэрэнине элүүлгэ 67,8 процентдэ хүрөө. Энэмнай хадаа томо томо районуud болохо Кабанскын, Сэлэнгын районуудай дүнгүүдһээ нилээд дээгүүр дүн гээшэ.

Гүрэнэй болон зоной зөөри хулгайлгашадые элирүүлхэ, бариха гээшэмнай бэлэн хэрэг бэшэ юм. Манай таһагай хүдэлмэрилэгшэд нилээд ороолдоһоной ашаар гүрэнэй зөөри хулуулгые 58-даа 63 процент, хубини зөөри 39-һөө 49 процент хүрэтэр элирүүлжэ шадаһан байна. Энэнине би түйлалта гэжэ тоолохо байнаб. Юундэб гэхэдэ, хүдэлмэрилэгшэдэймнай тоо олоороогүй, хуушан гаргааараал байгаа бшуу. Тиимэһээ үнгэрһэн жэлдэ эрхим һайнаар хүдэлжэ гараһан хубүүдээ дурдангүй гараха аргамнигүй. Эдэ хэд бэ гэбэл, В. Новоселов, Будажанова, Каратаев, мүрдэгшэд Гаврилов, Казакова, Спирина, Дамдинов, Спиридонов. Участково инспекторнүүд Дубинин, Мифтахов, Портнягин, Федоров гэгшэд болою. Гэхэтэй хамта уголовно бэдэрэлгын, экономическа гэмтэ ябадалай таһагай (Жалсараев) хүдэлмэрилэгшэдые бухыдэнь һайн талаһаань тэмдэглэмээр юм. Хүдэлмэрилгөө хэмжээнэй хэды ехэ болоошье һаань, мүрдэлгын таһагаархин олон хэрэг сүүдтэ дамжуулаа, тэндэһээнь үсөөн хэрэгүүд һоргөө бусаагдаа. Һарадаа дунда зэргээр уголовно 8—10 хэрэг бэлэн болгожо байһан мүрдэгшэ А. М. Аверьяновые онсо тэмдэглэмээр байна.

Гүрэнэй автоинспекцийн албанай хүдэлмэрилэгшэдэй һайнаар хүдэлһэнэй ашаар үнгэрһэн жэлдэ район соомнай харгын-транспортна гэнэ усал нилээд үсөөрһэн байна. Тиигэбэшье энэ аюулда орожо, наһа барагшадай тоогой олошорһониинь гомдолтой юм.

Хүдэлмэрилгөө дутуу дунда тушаа хэлэхэ юумэн яашаха бэлэй. Жэшээнь, гэмтэ ябадалнуудые болон хуули хазагайруулгые һэргылхэ, коллективүүдэй болон гэмтэ ябадал гаргажа болохо хүнүүдэй дунда һэргылэмкын зарим тэды хүдэлмэри ябуулха талаар һуулаар хүдэлөөбди гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй байна. Эндэ ямар хүнүүд тухай хэлэлгэ-биб гэхэдэ, нэн түрүүн хэдэн дахин сүүдлэгдэһэн, архи уугаад, гэр бүлэ соогоо шууяа татадаг, хулиган ааша гаргадаг хүнүүд лэ ааб даа. Эрхэнээ хаһагдаад байһан газарһаа бусаһан хүнүүд дахинаа гэмтэ ябадал хэхэдэ хинаа дабтагдаха ушарнуудта нүлөөлнэ гэхэдэ, алдуу болохогүй гээд һанагдана.

Гэмтэ ябадалай үдэрһөө үдэртэ ургажа байгаа үедэ урданайнгаа хуушан гүримаар хүдэлжэ болохогүй гээд, дүй дүршэл харуулна. Эндэ эрдэм техникын шэнэ онол арганнуудые хэрэглэхэ шухала. Энэ талаар һайн жэшээтэй байнабди. Манай районо, дотоодын хэрэгүүдэй таһаг республика соогоо эгээл түрүүлэн, компьютер хэрэглэжэ, Буряад Республикын болон Россин нинтэ нэгэн мэдээсэлэй албанда оронхой зомди.

Һүүлэй үедэ таһагтамнай залуу хүдэлмэрилэгшэд олон болоо. Тэдэнние мэргэжэлэй талаар түргэн дүршүүлхэ, журам варшам, хубини харюусалга гээшые гүнзэгөөр мэдэрдэг болохоор хүмүүжүүлгэ—манай гол зорилго болонхой. Энэ талаар багаханшье һаа, амжалтатай байнабди. 1990 ондо, жэшээнь, 48 милиционернай журамай талаар харюусалгада хабаадуулагдаһан һаа, 1991 ондо 35 хүмнай харюусалгада хабаадуулагдаһан байха юм.

Һүүлэй хоёр-гурбан жэлэй турша соо Россин Федерацийн хүтэлбэри гүрэнэйгоо дотоодын хэрэгүүдые бэхижүүлхын тула яһалал хэмжээнүүдые абана. Россин Верховно Совет 1992 оной декабрийн 23-да «Россин Федерацийн дотоодын хэрэгүүдтэ алба хэхэ дүрим» гэһэн документ баталан абаа һэн. Тэрэнэй үндэһоор милицийн хүдэлмэрилэгшэд нилээд һайн хүнгэлэлтэнүүдтэй болоо. Тэрээндэнь харюу болгон, манай албан хүн зонойнгоо амгалан байдалай түлөө оролдохол юм ааб даа.

Б. ТОГОШИЕВ,
Загарайн районой ОВД-гэй начальник, Россин МВД-гэй габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

ХАРИҺАА МАНАЙДА ЕРЭНЭ

Һүүлэй үедэ харинн гүрэнүүдһээ Буряад орон зөөжэ ерэгшэдэй тоо нилээд олошоронхой. Жэшээлхэдэ, Америкын Холбоото Штадуудай, Монголой, Хитадай, Шэнэ-Зеландийн, Камбоджын, Непалай болон бусад гүрэнүүдэй эрхэтэд манай Байгалай эрьедэхи республикада саг үргэлжэ ажаһуухаар ерэнхэй.

Илангала Хитадай Үбэр-Монголһоо буряад шуһатай хүнүүд олоороо элинсэг хулинсагуудайнгаа нютаг бусана. Эгээл мүнөө үедэ манай республикада харинн гүрэнүүдһээ зөөжэ ерэһэн 450 эрхэтэн ажаһууна.

Манай республикаһаа хари гүрэнүүдтэ ажаһуухаяа ошогшодой тоо хараад үзэхэдэ, нилээд ургаһан байна. Хэрбээ 1991 ондо 12 хүн ошоһон һаа, 1992 ондо энэ тоо 65-да хүрөө.

Манай корр.

РОССИДАХИ ҮЙЛЭ ХЭРЭГҮҮД ТҮШААЛ ҺАНАМЖАНУУД

Россида боложо байһан үйлэ хэрэгүүд хадаа тэрэнэй дотоодын хэрэг мүн гэжэ ООН-ой Генеральна секретарь Бутрос Гали мэдүүлээд, орон соо тохёолдоһон байдал амгалан ёһоор гүримшуулагдаха бэзэ гэжэ найдажа байһанаа элирхэйлһэн байгаа.

* * *

Великобританийн Премьер-министр Дж. Мейджор Россин Президент Борис Ельциндэ бэшэг эльгээһэн байха юм. Б. Ельциндэ политика Великобританидашье, мүн бүхы Европодо үргэнөөр дэмжэгдэдэг юм гээд тэрээн соонь тэмдэглэгдэнхэй. Баруун Европын оронууд тэрэнние саашадашье дэмжэхэ гээд онсолон заагдаа юм.

Россин эрхэтэдтэ Президентын хандаһан Хандалга тушаа Британийн правительствын толгойлогшо тогтохоо, Россидахи экономическа байдалые тогтууритай болгохо гол хэмжээнүүдтэ гэхэ гү, али мүнгэнэй үнэ сэнгэй буураха ябадалые хиналта дороо абаха, газарай реформые түргэсхэхэ ба олзын хэрэг эрхилэгшэдые дэмжэхэ хэмжээнүүдтэ гол анхаралаа хандуулһиень үндэрөөр сэгнэнэн байха юм.

* * *

Британийн гадаадын хэрэгүүдэй министр Д. Хэрд Россин парламентай тэмсэхэ хэрэгтэнь Президент Ельцинние дэмжэхыень Баруунай гүрэнүүдые уряалаа бэлэй. «Реформонуудые дэмжэдэг хүн бүхэн Россин Президентые дэмжэхэ ёһотой»— гэжэ тэрэ онсолон заагаа нэн.

Э ЮРТЭМСЭН

ОУСАНУУД

«НОГООН МАНАН ҮДХЭРӨӨД...»

зохёолнуудые бо-
зохёолнуудые
манай Газар үүн-
наа хойшо шэнжэ-
байгаа гэжэ һана-
О-нуудай ниндэнэн
ертэ урдын мэ-
хаш: Египедэй
нөөд турба дугаар
фараоной түү-
ёо (Ватиканай му-
хадагалагдана)
одорхойгоор бэ-

оной, үбэлэй гүр-
рада үдэрэй зур-
часай ябажа бай-
ажабайдалай Гэрэй
нилээн, томо гал-
ргэрийнээ буугаа
элэнэн байха юм.
ан зон түрүүн гэ-
рэ хэбтэнэн аад,
агаа хүрэхэсэ бо-
рааондо элидхэхэ-
нэн.

энэн тухай бодо-
Юуб гэхэдэ, нимэ
үд урданайхиһаа
бшуу. Үдэшэ
бэшэ, харин
болоһон шарнууд
руу шэглэн дэг-
раон фимиам гал-
зар дээрэ дахинаа
байдал тогтог гээд
Харин энэ боло-
тухай бэшээд абаг-
ардлиг буулгаба»...
рдын Вавилоной үе

сагта Гильгамеш тухай поэмэ соо Этен гэжэ героие Бурхануудай замбинн гүн руу абаашаһан тухайнь хэлэгдэнэн байха юм. «Далайнууд шалбаг, газарнай тон бага мэтээр харагдаа»—гэжэ Этен хөөрэнэ.

Манай ээрын урда тээхи VII зуун жэлдэ ажаһууһан Иезектимиин гал тэргэ тухай дурдалгануудые НЛО тухай хэлэгдэнэн юумэн гээд мүнөө хэлсэдэг болонхой. Юуб гэхэдэ, НЛО буугаад, Иезектимиине абаад ябашаһан байгаа гээд, США-гай НАСА-гай ракетэнүүдые зохёогшо Иозеф Блумрих энээнние шэнжэлжэ үзөөд хэлэнэн байха юм.

Тинхэдэ Иезектимиин харанан юумэнинь худал гэжэ Блумрах түрүүн харуулхаяа һанаһан байгаа. Зүгөөр һайнаар хараад үзэхэдоо, вертолет мэтээр газар дээрэ буунгүй агаарта «үлгэлдэнэн» замбуулинай оргосые Иезектим тон тодорхойгоор зураглан хөөрэнэн байба ха юм. Тиимэһээ Блумрихай һанамжа эрид хубилаа һааб даа.

Иезектимиин хөөрөөн ганса бэшэ юм. Урданьшье, хойноньшье болоһон нимэ ушарнуud, үзэгдэлнүүд тухай хөөрэнүүд угаа олоор манай үе хүрэтэр дамжан ерэ. Онсолходо, Александр Македонскийн сэргэшэд Энэдхэгэй Джаксарт мүрэнние гаталха аргагүй болоһон юм. Юуб гэхэдэ, нарандa айхатараар «ялаганалдаһан асари томо хуягууд» гэнэ» гэнгэриһээ буугаад, нимэ ехэ һаад ушаруулаа бшуу.

Энэ ушар манай ээрын урда тээхи 329 ондо болоһон юм гээд тэмдэглэе.

Манай ээрын урда тээхи 100 ондо «Естественно түүхынгээ» хоёрдохи ном соо Плиний энигэжэ бэшээ нэн: «Люций болон Гай Валерий хоёрой консулнуud байхадань, наранай орохын урда тээ баруун тээһнэ эүүн зүг руу ошо хаяһан галта хуягууд ниндэжэ гараа».

Гавайска аралнуud дээрэ ажаһуутшад «ауехем», «ниндэдэг юумэнүүд» тухай магад түүхэтэ байха бата баримтатай мэдээнүүдые үеһөө үедэ дамжуулан, мүнөө хүрэтэр хэлсэнэн зандаа. Харин дунда зуун жэлнүүдэй Европодо эдэ агаараар ниндэһэн юумэнүүд хэрээһэнүүд мэтээр һанагдадаг байгаа. Зарим ушарта Иезектимиин хөөрөһэндэл, тэдэнь гал дүлөөр соробхилһон, голоо тойроод эрьедэнэн мөөр мэтэ гээдшье зураглагдадаг бэлэй.

Байгал далай шадар, Енисей мүрэнэй эрьедэхи нэгэшье хүнэй байдаггүй газарта метеоридай унаад тэнэрһэн ушар тухай нимэ үйлэ хэрэгүүдые олон жэлнүүд соо шэнжэлһэн Франк Эдгар нигэжэ хэлэдэг: «1908 оной июнийн 30-да унаһан юумэн хадаа замбуулинай ойгосо байгаа. Тиимэһээ ондоо түбиһөө ерэһэн айлшадые гээһэн байгаа хабди даа»...

1943 он. Дэлхэйн хоёрдохи дайн түлэг дундаа. США-гай Далайн Флодой хүдэлмэрилэгшэд Филадельфи хотоһоо холо бэшэ нюуса туршалга үнгэргэжэ байба. Тус туршалгын гол удха юун байгааб гэхэдэ, айхабтар хүсэтэй суранзанай полиин үйнан дээгүүр тамардаг онгосонуудта хайшаа нүлөө үзүүлдэг байһаннинь тодоруулха зорилго һэн.

Туршалгын эхилэмсээр Бермудай гурбалжанда үзэгдэдэг погоотороор гэрэлтэһэн маяк бии болоо һэн ха. Удаанаа погоон манан онгосо бүрхоогөөд, тэрэ харагдахаяа болижо эхилбэ. Нэгэ хэды болоходонь, гансал ватерлиниинь лэ эрьедэ байһан зондо харагдаа һэн. Һүүлдэ мэдээсэгдэнэй ёһоор тус онгосо Вирджиния штадай Норфолк хото шадар бии болоһон аад, дахинаа үгы болошоо юм хаш.

Онгосо далай дээрэ үгы болгохо талаар үнгэргэгдэнэн туршалга амжалтатай байгаа гээд тус онгосын командын гэшүүдэй нэгэн һүүлдэнь мэдээсээ бэлэй. Тинхэдээ юумэнэй үгы, бололгын зоно онгосые тойроод, 90—90 метрэй хэмжээтэй байгаа юм. Суранзанай полиин хүсэ нэмэхэдэ, хүнүүд үгы боложо эхилээ. Тэдэнние бусаахын тулада тусхай электроннэ түхеэрэлгэ зохёогдоһон байгаа. Зүгөөр һүүлдэньшье эдэ морягууд үгы болодог зандаа байнаа юм. Гэнтэ үгы болоод, гэрэтэ, үйлсэдэ гү, али нивын бар соо зоние сошоон бии болоходонь, зон гайхангүй яаха һэм?

Бермудай гурбалжан соо онгосонуудай, самоледуудай үгы болоһон ушарнуud НЛО-нуудтай холбоотой гээд М. К. Джессел тэмдэглэһэн байна. Юуб гэхэдэ, Флорида хахад аралнаа холо бэшэ, Кеннедийн хушуун багта «Полярис» ракетын табигдаад байгар радарнуудай экран дээрэ НЛО бии болоод, 14 минутын турша соо тэрэнэй хойноһоо адаглаа болэй.

М. К. Джесселэй һанамжые баталһан үйлэ хэрэгүүд һүүлэй үедэ олоор болоһон байха юм. Астронавтнуud Ман-Диват, Борман гэгшэд «Джеминт-7» гэжэ замбуулинай онгосо дээрэһээ тэдээнтэй зэргэ дабшаһан НЛО нилээн удаан адаглан хараа һэн ха. Тэрэл үедэ «Джеминт-7» онгосоһоо ондоо НЛО-нуud маанадай хойноһоо ябана гээд мэдээсээ болэй. Харин «Аполлон-12-ой 132.000 миля соо замбуулинаар ниндэлгэнүүдые, хоёр НЛО, нэгэшиинь урдань, нүгөөдэнь хойноньь үдэшэн ябаа гээд мэдээсэгдээ һэн.

«Аполлон-12» дээрэ ниндэһэн астронавт Гордон замбуулинаар ниндэлгэнүүдые хүтэлэлгын Хьюстондэхи түбтэй хөөрэлдэхэдоо, «Тэдэ айхабтар ялагарнуud, маанадта эльшэ ялалзуулгын тэмдэг ольгоэһэн шэнги. Ялагаашье һаа, нүхэр янзаар утахабди», — гэжэ хэлэһэн юм хэ.

Бермудай гурбалжанда болоһон олон үйлэ хэрэгүүд нюугдаһан байгаа гээд Джессел тоолоо. Тиимэһээ олон нонин тобшололнуудые гаргахаар байгаа гэжэ мэдүүлхэ юм. Джессел сагһаа урид наһа баража, тэрэнэй нүхэр доктор Валентайн хэрэгыень үргэлжэлүүлээ.

1945 ондо бомбардировщигой үгы болоһонһоонь хойшо Валентайн Бермудай гурбалжанаар һонирходог болоһон юм. Тинхэдээ һүүлэй үедэ эндэ НЛО-нуud угаа олоор үзэгдэдэг болоо гэжэ тодоруулаа. Тинхэдээ уйан соо тэдэнэр үзэгдэдэг болоо ха юм. Жэшээлхэдэ, капитан Делмонико Гольфстримай тунгалаг уйан соо тамаржа ябаһан юумэ обёороо һэн. Тинхэдэнь үдэрэй 4 саг, далай номгон, сэлмэг, дулаан байгаа.

Тэрэ юумэниинь 47-һоо 63 метр хүрэтэр хэмжээтэй байгаа. Часай 11-һээ 130 хүрэтэр километр түргэнөөр ябаа гээд Делмонико хэлээ.

НЛО-нуud хэр аймшагтай хаб гээд асуухада, доктор Валентайн һанаа алдаад:

— Элдэб ааб даа. Зүгөөр 1948 ондо капитан Мантелл уйанда тон дүтэ ниндэжэ ябаһан НЛО-до дан дүтэ ниндэжэ ерээд, усалтаһан юм. Самоледынь тон жэжэхэнүүд болон бутаршоо хамнай. Хүнэй нюдаргаһаа томо нэгэшье бутархай олдоотүй. Хажуугаарнь тэдэшье бутархайнуудынь багахануud нүхэтэй байгаа. Одоо һаншуур мэтэ. Тиимэһээ алишье ушарта болгоомжолхоор. Гадна Бермудай гурбалжанда болодог ушарнуud НЛО-нуудтай сэхэ холбоотой гэхын үшөөл аргагүйл даа,— гэжэ доктор Валентайн хэлэдэг.

Ч. БЕРЛИЗ.
(«Сенсация коллаж» газетэһээ).

„ДВС“ ФИРМЭ

ПАЙЩИГУУДАЙ-МАНАЙ ЗАХИЛШАДАЙ АНХАРАЛДА

ХҮНДЭТЭ ПАЙЩИГУУД, ФИРМЭТЭЙ ХЭЛСЭЭ ЯБУУЛХА ТУСХАЙ ХҮНИИЕ ӨӨРЫНГӨӨ ПРЕДПРИЯТИҺАА ТОДОРХОЙЛЫТ.

ЖЭЛЭЙ ТУРШАДА ЯМАР ҺАРАДА, ЮУ АБАХА ТУХАЙ ЗАХИЛНУУДАА ТИПОВОЙ ФОРМООР БЭШЭЭД ҮГЭГТЫ. ЗАХИЛ АПРЕЛИИН 1 БОЛОТОР ҮГТӨӨД БАЙХА ЁҺОТОЙ.

Типовой формодо бэшэгдээгүй эд бараандa захил мүн лэ хэжэ болоно. Иигэжэ ямар нэгэн эд бараандa зоной хэрэгтэйень мэдэжэ абахабди.

ОЛОНИИТЭДЭ МЭДЭЭСЭЛ ТАРААДАГ ХЭРЭГСЭЛНҮҮДЭЭР ДАМЖУУЛАГДАДАГ МАНАЙ РЕКЛАМЫЕМНАЙ АНХАРЖА БАЙГТЫ. ТУНХАГЛАГДАҺАНАЙНЬ ҺҮҮЛЭЭР ГУРБАН ҮДЭРЭЙ ТУРШАДА ЭД БАРАА ШЭЛЭН АБАМААР.

БИДЭ ХЭМҺЭЭ ҮЛҮҮ ОНСО ҺОНИН ЗҮЙЛНҮҮДЫЕ ДУРАДХАНА БЭШЭБДИ, ЮРЭ БУСЫН ААД, АЖАБАЙДАЛДА ХЭРЭГТЭЙ ЮУМЭ АБАХЫЕТНАЙ ДУРАДХАНАБДИ:

Һүнэй тоһо (крестьянское);
Кухниин гарнитур;
«Визир» прихожо;
Модо матажа бүтээһэн зоолэн стулнуудые;
Өөхэн мылэ;
«Искитим» стенкэ;
«Отдых», «Юность», «Уют», «Соната», «Сибирячка» гэһэн олон янзын зөөлэн мебель.

6-17-87, 6-17-93. телефонуудаар хандахада болохо.

ХАЯГ: УЛААН-ҮДЭ, ОКТЯБРИИН 50 ЖЭЛЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ ПРОСПЕКТ, 13.

Захил № _____

„ “ 1993 он

«Эд хэрэглэгшэ» . . . . . .
тэрэнэй номер (хэлсээнэй номертой адли байха)

Эд бараанай нэрэ	Хэмжээ-рэй единиц	Һара 1	2	3	4	5	6	7 . . .
Орёо оньһон техникэ:								
1. Үнгэтэ телевизор								
2. Үнгэтэ нүүдэл телевизор								
3. Хара сагаанаар харуулдаг телевизор								
4. Нүүдэл хара-сагаан телевизор								
5. Видеомагнитофон								
6. 2 кассетнэ магнитофон								
7. 1 кассетнэ магнитофон								
8. Бобинна магнитофон								
9. 2 камератай холодильник								
10. 1 камератай холодильник								
11. Центрафугатай угаабариин машина								
12. Центрафугагүй угаабариин машина								
13. Оёдолой машина								
14. Пылесос								
15. Кухниин комбайн								
16. СВЧ пеэшэн								
17. Телефон								
18. Компьютер								
19. Факс								
20. Ксерокс								
Эдеэ хоол:								
1. Зүгын бала (жэлдээ хаһадань)								
2. Һонгино (хаһадань)								
3. Капуста (хаһадань)								
4. Морхооб (хаһадань)								
5. Чеснок (хаһадань)								
6. Хартаабха (хаһадань)								
7. Мяхан (хаһадань)								
8. Варени (хаһадань)								
9. Кулинарна жир								
10. Ургамалай тоһон								
11. Һүнэй тоһон								
12. Талхан								
13. Саахар								
Эд бараан:								
1. Стенкэ								
2. Унталгын гарнитур								
3. Зөөлэн мебель								
4. Кухниин гарнитур								
5. 3 үүдэтэй, антресольтой шкаф								
Автомобиль:								
1. ВАЗ 04, 05, 06, 07								
2. ВАЗ 08, 09								
3. Москвич 2141								
4. УАЗ 469.								
Хубсаһан								

Директор:
Профкомой түрүүлэгшэ:

«ДВС» ФИРМЫН БА ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ СЭНГҮҮДЫЕ САСУУЛХАДА

№	Эд бараанай нэрэ	«ДВС» пайщигуудта	Гүрэнэй худалдаа наймаанда
	1993 оной январь		
1.	Нэгэ камератай холодильник	«Океан»—60 мянган түх.	«Сино» —72—78 мянган түх.
2.	Корпусно мебель	«Логика-1» —88 мянган түх. «Логика-2» —62 мянган түх. «Гаврош»—88 мянган түх.	«Надир»—113 мянган түх. «Москва» —120 мянган түх.
3.	Үнгэтэ телевизор	«Чайка»—75 мянган түх.	«Спектр»—85—100 мянган түх. «Горизонт»—120 мянган түх.
4.	Хара-сагаанаар харуулдаг телевизор	«Рекорд»—28 мянган түх.	«Рекорд»—35 мянган түх.
5.	Варени	0,7 л. банкатай алирһанай—380 түх. 0,7 л. банкатай нэрһэнэй —280 түх. 0,7 л. банкатай грушиин —280 түх.	0,5 л. банкатай алирһанай—460 түх.
	1993 оной февраль-март (мартын 1-һээ 15 хүрэтэр)		
1.	Хоёр камератай холодильник	«Бирюса» —150 мянган түх.	«Бирюса»—170—185 мянган түх.
2.	Үнгэтэ телевизор	«Чайка»—96 мянган түх.	«Спектр»—135—150 мянган түх. «Темп»—136 мянган түх.
3.	Зөөлэн мебель	«Отдых»—85 мянган түх. «Лидия»—180 мянган түх. «Людмила»—170 мянган түх.	«Русь мебель» —242—250 мянган түх. «Лидия»—240 мянган түх. «Амулет» —220 мянган түх.
4.	Хүгжэмтэ центр	«Вега»—75 мянган түх. (эквалайзер, 2-кассетнэ магнитофон, 2 колонко)	«Романтика»— 80 мянган түх. «Вега»—89 мянган түх. (эквалайзер+2 колонко)
5.	Корпусно мебель	«Искитим» —90 мянган түх. прихожо «Визир-6» —85 мянган түх.	«Байкал» —200 мянган түх. «Омск»—250 мянган түх.
6.	Эхэнэрнүүдэй сабхи	а) Итали, арһан дотортой—26 мянган түх. б) Португали, хэмэл арһан дотортой—27 мянган түх. в) Итали, хэмэл арһан дотортой—28 мянган түх.	
7.	Эрэшүүлэй ботинка	Итали, хэмэл арһан дотортой—20 мянган түх.	
8.	Һүнэй тоһон	кг. 700—1100 түх.	кг. 1350—1495 түх.

Редактор
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ
РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М. Ж. (харюусалгата секретарь), НИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлогшо), ТОКТОХОЕВА В. Э.

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикын Верховно Совет, Буряад Республикын Министрнүүдэй Совет, Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэл болон редакцийн коллектив.

Манай адрес:
670000, Улаан-Удэ, Калинин үйлсэ, 23 «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакцийн телефонууд: редакторай—2-50-96, приемный — 2-54-54 редакторай орлогшонорой — 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретарийн—2-50-52, секретариадай—2-66-76, һаһагууд: соведтүүдэй хүдэлмэрийн ба нийтын эмхинүүдэй —2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа—2-64-36, (даагшань), 2-63-86, 2-67-81, 2-61-35, соёлой эрдэмэй болон һургуулинуудай—2-60-21 (даагшань), 2-57-63; 2-67-81 опонийтын хүдэлмэрийн ба мэдээсэлэй—2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын—2-60-91; корректорнүүдэй—2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй — —2-35-95. Манай корреспондентнүүд: Агинскда — 3-46-60; Закаменскда —30-61, Хоринскдо —2-31-67.
Буряад Республикын Министрнүүдэй Соведэй хэблэлэй телефонууд: директор—2-49-94, бухгалтери— —2-23-67 вахта—2-56-62.

Гаргэ хэблэлэй 2 хуудаһан хэмжэ... Индекс 50001 Хэвэ 7500.
Хэблэлдэ тушаагдаһан саг: 23.00.

Буряад Республикын Хэблэлэй ба олон мэдээсэлгын министерствэдэ 69-дэхи номтойгоор бүрдхэлдэ абтанхай
Газета республиканска типографидa гаргадаг. Директорайнь телефон 2-40-45

ЧЕМПИОНУУДАЙ ТУҺАЛАМЖ ХЭРЭГТЭЙ

ПРАВИТЕЛЬСТВЫН, НЮТАГАЙ ФАБРИКА, ЗАВОДУУДАЙ, КОЛХОЗУУДАЙ, ТАРЯАШАНАЙ АЖАХЫН ЕРНЭ БҮЛГЭМҮҮДЭЙ, ФИРМЭДЭЛНҮҮДЭЙ, БАГА ПРЕДПРИЯТИЙ ДАЛДАА НАЙМААНАЙ БАЙГУУЛЛАГУУДЫН ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДТЭ, ЭРХИЛЭГШЭДТЭ БУРЯАД РЕСПУБЛИКИЙН ДЭЭЖЭ СПОРТСМЕНҮҮДЭЙ, ХАНДАҺАН ХАНДАЛГА

Хүндэтэ нухэд! Мүнөө орон дотоодо... микын, политикын хүндэ хүшэр байдал... турын болон спортын хүдэлмэрийне... спортсменүүдэй бэлиг шадабарийне... ябуулганууд һанаһанда хүрэмөөр яв... хэгдэхээ болижо байна. Шалтагаанууд... хандахада, мүнгэн үгы гэхэһээ онд... олохонь бархэтэй. Хэнэйшье мэдэжэ... лэн спорт хүн бүхэнэй бэе махабадай... рэгтэ горитой нүлөө үзүүлдэг гэжэ... далаар манай республикада физкультур... жөөхэ, дэлгэрүүлхэ хүдэлмэрэй мүрг... яа болёо. Мүнөө болоходо республикин... дэһон баян дүй дүршэлнай, чемпионуу... лиржа һалаха туйлдаа хүрэбэ.

Республикын спортын мэргэжэл... лида гол түлэб спортын дүрбэн зүйл... һургуулийн боксын, дүрэ буляалдалта... харбаалгын, хүнгэн атлетикын бүхэ... республикын олохон спортсменүүд... СССР-эй, Европын, дэлхэйн, Олимпи... пионуудай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн бо... тор аха наһатанаа дуурьяан дагажа... зуйл эрхилэн, һайн бэлэдхэлтэй бол... шороо. Эдэнэр лэ уласхоорондын мүр... сроноо суурхуулха арга хабатай юм.

Мүнөө мүнгэнэй дуталдаһан дэм... Спортын мэргэжэл дээшэлүүлхэ эн... шэр байдалда оронхой. Тус һургуул... шэд, тренерүүд хэдэн һарын турш... абанагүй, мэдээжэ спортсменүүд гр... пендигүй һууха баатай болоно. Э... спортсменүүдээ Россин болон уласт... нуудтэ эльгээхэ мүнгэгүй, һуралсалт... тэдэнэрээ һайн эдеэ хоолоор, хубсаг... аргагүй болоод байнабди.

Урданда Россин олзын хэрэг эр... дэнэртэ һайн дурааараа, энэрхы сэдэ... тэдхэмжэ үзүүлдэг һэн. Энэнийе с... республикын Спортын мэргэжэлэй... лида шадаха эргээрээ туһаламжа... байгыт гэжэ һайхан һанаатай бүхэ... гуйна гээнэбди. Бидэнэр, спортсмен... надай таргаһан продукци хаанашье... жэ. Бүтээһэн продукциданай үргэ... үгэхыг түлөө оролдохо, эрмэлзэхэб...

Фабрика, заводуул, колхоз, совхоз... хынуудай нэгэдэлнүүд, юрын ажаг... дээжэ спортсменүүдтэ тусхай стипе... уласхоорондын болон Россин түрүү... лээ мүрысөөнүүдтэ оноходонь хаса... һалха аргатай байна.

Үргэн Буряад орогдоо физкультур... саазнань хүгжөөжэ, һайн бэлэдхэлтэ... тай спортсменүүдтэй болохын түлөө... жэ үзүүлхыстнай гуйнабди. Туйлда... надта үнэн зүрхэнэй баярые уриладаг...

Манай адрес: ШВСМ Республики... счет № 031134403 в Национальн... МФО 107000.

Почтовый адрес: 670000, Улан... ШВСМ Республики Бурятия.

спортын габьлата мастер, боксоор... Токиогой Олимпийн наадамшуул... хүртэгшэ, Зүүн Сибирь болон... боксын федераци...

уласхоорондын классай спортын... СССР-эй...

спортын мастер, дүрэ буляалдалта... СССР-эй, Россин...

спортын габьлата мастер, ... барилдаагаар... Х-Ц...

спортын габьлата мастер, һур... барисаан-84» гэжэ уласхоор...

хүнгэн ат... Россин...

Сэнсир экран

«Останкино» канал

6.55— Шэнэ һонин. 7.35 Үглөөнэй гимнастика. 7.45 —Үглөө. 10.05 — Фирмэ найдуулна. 10.20— Аяншалагшадай клуб. 11.10 — Мультфильм. 11.40 — «Не покидай». 2-дохи серия. 12.50 — Пресс-экспресс. 13.00— Шэнэ һонин. 13.25 — «Антоний и Клеопатра»—фильм-зүжэг. 15.45 — Хүгжэм. 16.00—Шэнэ һонин. 16.25 Бридж. 16.50 — Бизнес-класс. 17.05 — Блокнот.

17.10 — ... нэйдэ... — Ма...
18.20 — ... хэжэ ш... нонин... яажа г... танкин... на. 19... 20.15— ... —«Пол... галан... 22.00— ... —Долго... «Залож... фильм... шэ ту... —Полу... обоз... обоза»... пресс...

БУРЯТИЯ
мүнөөдэрэй номерто

Россин Федерацийн Президентын Указ.

Россин Федерацийн Конституционно суудэй тэбшолол.

«Барилгашад толодоо гаргахагүй гэжэ оролдолог болохэ» — А. Фарфутдиновай статья.

Жэлэй дүй гаргаабди. «Союз хүл дээрээ гарахэ...

...түрэл театртаа хүдэлхэеэ... ...ромин 18 жэл үнэршэбэ... ...түрүүшыхиеэ харуулнан... ...болгоһон зүжэгүудэй... ...ненэй ушаарта ябадал... ...т), «Хорин жэл үнэрһэн... ...н) гэһэн дипломно зүжэ... ...адажа, эдэ рольнуудые... ...ийнаб.—Удаань Туфан Ма... ...агаан турлаг» гэһэн зү... ...дарын, Дугар Дылгыровэй... ...ташуудалда» Сандан Дор... ...мит Цыдендамбаевай «Хо... ...рэлнүүдтэ» (режиссерынь... ...ерова) араржаа наймаанай... ...удые наадаһамни намда... ...гол драматург Жамеран... «Энгэр газарта» Дамдин... ...байгуулһан байнаб. Эдэ... ...намтай дүй дүршэлоо ху... ...лиг шадабарییа дамжуул... ...ута артистнуудтай суг... ...тон, золтой хүмби гэжэ... ...ласс гэмэ хурса бэлигтэй... ...агба Дондуков, Найдан... ...ундэб Рабсалов, Буянта... ...р Самандуев, Мария Сте... Николаев, ураи зохёолию... Батожабай гэгшэдэй арга... халан абаха гэжэ орол...

ДУУН... Намда эгээл дү... ...даг, дура зүрхыем буляа... ...нимэһээ арадай дуунуудые... ...ар дуулдаг гээшэб. Ба... ...лида һураһаа эхилээд, ... харалгада хабаададаг... ...hайхан Ульдэргэ нютаг... ...энхэргэн hайхан Цырма... ...хынгээ дуулаһан дуунуу... ...о хадуугааб...

...дуноо үеын дуунууд бэшэ... ...олон дуунууд, зүжэгүүдые... ...эдэг. Олондо мэдээжэ бо... ...н ламада» дуулаһан «Бад... ...доор»... гэһэн дуумни зү... ...гэ гол образ боложо, Яруу... ...жэ хамба лама байнан... ...ковэй ажабайдалай шэнжэ... ...олтэ образые байгуулгада... ...дуулээ. Энэ арадай дуунай... ...хэлэбэл, нимэ удхатай гэ... ...автор Ринчин Хамаевич... ...э бэлэй: «түрэл нютагаа... ...дабахадаа, тоонтоёо ha... ...ahaн буряад хубуун эн... ...». Тингээд энэ дуун нег... ...эурхэ эзэлээ гэжэ бай...

...лёнхобоор бүрхоогдэнхэй... Яруунын юртэмсэ... досоомни һанагданхай... хайратай нүхэдүүдни...

ТАСС
ГЭЙ ЭСЭЛ

...ЪЕЗД ХҮДЭЛМ...

...рховно Со... ...бэрсэр Рос... ...нин Арадай... IX съезд... ...э ордон соо...

...Мартын 25-да... ...ануудай хам... ...дээрэ Прези... ...ьцинэй «Кон... ...эмжатай бай... ...бэшэгые эүб... ...гэһэн парла... дурадхалые...

мартын 26-д... эхилээ. Дурб... шада энэмн... съезд болон... рынь онсо н... гаа. Гүй... хуули гарг... гуудай,

...тын ба... ...үгэсэ ойлго... ...hан ушар... съезд зарл... хаба бшуу.

ЗУБШ...
Россин Феде... но Совет хо... путадууд Л... Глеб Якунин... дугадхал ор... Арадай деп...